METOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo
Kmetijske družbe za Slovenijo.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 20 K na leto. Posamezna številka stane krono.
Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunjajo po nastopnih cenah: Inserat na pol strani 600 K, na ¼ strani 300 K, na ⅛ strani 150 K, na ¹⁄₁₆ strani 100 K, na ¹⁄₃₂ strani 50 K. Vsaka beseda v „Malih naznanilih" stane 80 vin. najmanj pa skupaj 12 K.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Kmetijske družbe za Slovenijo; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2. Ljubljana, 31. januarja 1921. Letnik XXXVIII.

Obseg: „Kmetija ne nese več!" — Kmetijske stavbe. — Začasni sadni izbor za Slovenijo. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti. — Družbene vesti. — **Konjerejec:** Kmetska dirka konjev-dirkačev v Ljutomeru. — Podkev in nje lastnosti. — Konjerejske vesti. — **Inserati.**

„Kmetija ne nese več!"

Zadnji čas se sliši splošno tožiti od strani kmetskega stanu, da se od leta do leta manjša dobičkanosnost kmetovanja. Žalostne tožbe *„kmetija ne nese več"* se slišijo od dne do dne glasneje. Dolgotrajna svetovna vojna je zarezala globoke rane v naše kmetijstvo in oni posestniki, ki so upali, da se te rane zacelijo v nekaj letih, obupavajo, ker še ne vidijo preobrata, oziroma povratka normalnih predvojnih razmer.

Vse tarnanje in nestrpno pričakovanje boljših časov pa nam *ne bo prineslo odrešenja,* če si ne bomo iskali *pomočt sami,* in sicer tam, kjer jo gotovo lahko najdemo.

Prvi in najvažnejši vzrok, ki nam je naše gospodarstvo v teku svetovne vojne tako hudo oškodovalo, je *splošno zmanjšanje kmetijske produkcije,* to se pravi, da so se kmetijski pridelki na enem *ha* obdelane ploskve v splošnem *zmanjšali,* in le malokje ostali na isti višini, kakor pred vojno. Jasnejša nam stvar postane, ako upoštevamo, da zahtevajo današnje razmere v naši državi neobhodno zvišanje kmetijske produkcije posebno v Sloveniji. Večja poraba in izvoz pridelkov, posebno pa višje mezde so dvignile cene pridelkom. Povišek teh cen pa nima zdrave podlage, vsled česar tudi kmetovalcu ne donaša ta večji dohodek v gospodarstvu posebnih koristi. Slične razmere lahko opaznjemo tudi pri drugih obrtih, pa naj si bode to na tem ali onem gospodarskem polju.

Pri tem premišljevanju se nam nehote vsili vprašanje: *ali nam ni mogoče produkcije kmetijskih pridelkov* **zvišati** do gotove stopnje, katera posledica nam bo takoj prinesla *izboljšanje* propadlega blagostanja kmetskega stanu?

Ko je pričela Kmetijska družba pred 30. leti s prvimi poskusi vpeljave umetnih gnojil, se je že po preteku *nekaj let* pokazalo neizpodbitno **zvišanje** *kmetijskih pridelkov.* Tako nam priča statistika iz leta 1870., ko še naš kmet ni poznal umetnih gnojil, da se je takrat pridelalo na 1 *ha* približno 6—7 *mq* ozimne pšenice. Nasprotno pa se je leta 1908. **po 30 letni uporabi umetnih gnojil** pridelalo istega sadeža na 1 *ha* **11** *mq.* Ta pridelek pa je do l. 1918., torej med vojno, *padel* na *6·8 mq.* Vzrok padanja polskih pridelkov v zadnjih letih, pa bi skoraj izključno lahko pripisovali **pomanjkanju** *rastlinskih hranilnih snovi v zemlji,* ki smo jih v zadnjih 6 letih tako *izčrpali,* da nam je prineslo tožbo: „Kmetija ne nese več."

Ako hočemo našo produkcijo **hitro in uspešno dvigniti,** *moramo dati zemlji* **zopet vse** *one najvažnejše rastlinske snovi,* katere smo ji skozi dolga vojna leta oropali. To so: **dušik, fosforova kislina in kalij.** S hlevskim gnojem vračamo zemlji le odstotke onih množin rastlinskih hranilnih snovi, ki smo jih odvzeli v obliki vsakoletnega pridelka. Zato

je potrebno, da priskočimo na pomoč in *nadomestimo primanjkljaj* **z umetnimi gnojili.** Ni pa zadostno, če gnojimo *le z enim* umetnim gnojilom, ki vsebuje *le eno* rastlinsko hranilno snov, meneč, da to gnojilo nadomešča tudi druge. Izrecno povdarjamo, *da je treba rabiti vselej vsa tista posamezna umetna gnojila, ki nadomeščajo primanjkljaj potrebnih rastlinskih hranilnih snovi v zemlji.*

Zato priporočamo za one kmetovalce, ki hočejo sedaj pozimi gnojiti, da uporabljajo sledeča umetna gnojila: Kot *fosfatno gnojilo* se priporoča **kostna moka,** ki je sicer dražja, kakor je bila Tomasova žlindra, ima pa **tretjino več** *fosforove kisline;* vzeti jo je treba vsled tega tudi *tretjino manj*, nego Tomasove žlindre. Na 1 *ha* (1 3/4 joha) zadostuje **150 do 200** *kg kostne moke.* Kot *kalijevo gnojilo* priporočamo **kajnit** in **kalijevo sol.** Prvega umetnega gnojila zadostuje na 1 *ha* **450—500** *kg*, drugega **150 do 200** *kg.* Zgodaj spomladi, ko še ni vegetacija rastlin pričela, pa naj se trosi na 1 *ha* **100—120** *kg* **apnenega dušika.**

Nihče naj ne odlaša z nakupom umetnih gnojil, posebno kostne moke, kajnita in apnenega dušika, komur je *za zimsko in spomladansko gnojenje travnikov, deteljišč in njiv.*

Kdor hoče letos kaj prida pridelati, **mora rabiti umetna gnojila.** Kmetovalci! Od Vas samih je odvisno blagostanje Vašega stanu. Naj se izpremeni tožba: *„kmetija ne nese več“* v klic: **„kmetija mora nesti več!“**

Kmetijske stavbe.

Članek gosp. Iv. Belleta pod tem naslovom v 1. letošnji številki „Kmetovalca“ vsebuje dokaj pametnih misli in bi bilo le želeti, da se nazori v tej zadevi razbistrijo in to ne le med kmetovalci, temveč glavno med obrtniki, ki proizvajajo te stavbe.

Po pravici žigosa gosp. pisec baharijo mnogih kmetijskih zgradb, toda po mojih izkušnjah je tu preje kriv podjetnik, ker le ta navadno vsugerira gospodarju razne novotarije, ki, ali niso preizkušene, ali jih ne zna sam pravilno rabiti, ali pa slednjič sploh ne spadajo za kmetijske stavbe. Gosp. Belle zagovarja, četudi tega ni izrecno povedal, vrnitev k pametni tradiciji. In res, nikjer ni bila opustitev tradicije tako neutemeljena, kakor pri stavbah na deželi, kjer so se razmere v primeri k večjim mestom in industrijskim krajem najmanje izpremenila. Seveda ne bo danes tudi na deželi nihče zidal hiše brez dimnika ali stranišča, večinoma bodo gospodarji privoščili svojim gospodinjam štedilnike namesto nadležnih odprtih ognjišč, in tudi otroci, majhni in odraščeni, ne bodo nočevali po pečeh in klopeh, temveč bodo tudi zahtevali postelje v sobah, ki jih je mogoče kuriti. Tudi druge zahteve, zlasti zdravstvene in varstvene obstoje danes, n. pr.: ukrepi proti zemeljski vlagi, boljša razsvetljava stanovanj, varnost pred požarom itd. Enako je tudi pri hlevih.

Ne gre torej kopirati kratkomalo stare kmečke stavbe, toda to vse še ni razlog, da bi se vse staro zavrglo, pred vsem ne preizkušeno domače gradivo, in zunanja oblika. Ni večjega greha na lepoti naše domovine, kakor so ravno te kmečke „vile“, ki se jih obilo vidi zlasti po Gorenjskem.

Ako se bomo držali domačega gradiva, udomačene oblike stavb in ravzrstitve tlorisa, seveda prilagodene sedanjim razmeram, bomo gradili ne le prikladneje, temveč tudi znatno ceneje.

Iz lastne izkušnje ne poznam zgradb iz tolčene zemlje, toda iz članka gosp. Belletā se vidi, da ta način grajenja tudi med Slovenci ni neznan. Na Francoskem so ne le sto let stare take stavbe, ampak celo graščine, več sto let stare. Francozi imenujejo ta način grajenja „pisé“. Če bi kdo hotel poizkusiti to delo, evo nekaj navodil:

Zemlja za to je vsaka dobra, izvzemši mastno ilovico in prav peščeno rahlo zemljo. Prst, ki vsebuje precej organskih snovi, ni prikladna iz zdravstvenih ozirov. Ako je zemlja premastna, naj se zmeša s peskom in dobro je primešati plev ali rezanice. Navadno se preizkuša tako, da se zgnete iz primerno zmočene zemlje krogljica, ter se jo vrže na tla. Ne sme se pri tem zdrobiti.

To zidovje pa ne sme priti naravnost na tla, ker bi vleklo zemeljsko vlago nase. Zato se napravi podzidek, 30 do 50 *cm* visok iz lomljenega kamna v apneni malti. Na ta podzidek se položi strešna lepenka, dobro s katranom namazana ali druga slična izolacija. Cementna malta kot izolacija je manj priporočljiva.

Zidovje pisé, ki naj bi neslo stropove, bi moralo biti, po moji sodbi, vsaj 50 *cm* debelo. Zidovje, ki nese poleg stropov še streho, pri širjavi hiše 7—8 *m*; kakor je na kmetih navada, vsaj 60 *cm* debelo. Tanjše zidovje, kakor 40 *cm*, četudi ne nese stropov, bi ne priporočal.

Kombinacijo tega zidovja z železobetonom, katero omenja gospod pisec, odsvetujem. Taki betonski okviri, ki pravzaprav nesejo celo zgradbo, so precej kočljive konštrukcije, ki jih navadni zidar ne razume.

Za model služite dve deski 2—4 *m* dolgi, ki se ju fiksira v primerni razdalji po debelosti zidov s pomočjo lesenih prekelj in zagojzd. Zemlja se primerno zmoči, toda ne preveč in tolče v modelu, kakor beton, dokler se ne pokaže na površini mokrota. Po končanem delu se model vzame narazen in prenese naprej. Luknjice po prekljah se pozneje popolni. Vogale hiše se priporoča obzidati na debelino 15—30 *cm* z opeko v malti iz ilovice ali apna. Tudi je dobro lice, ki se misli ometati, obložiti s koščki opeke. Priporoča se tudi obzidati z opeko odprtino za okna in zlasti za vrata. Dimniki se morajo sezidati iz žgane opeke. Ometa se navadno le od zunaj z malto iz apna in ilovice, baje tudi iz cementa in ilovice. Glede ometa bi bilo vsekakor treba poizkušenj. Ometati se pa sme šele takrat, ko je zidovje *popolnoma presušeno*, kar traja navadno celo leto. Ometa se torej navadno šele drugo leto. Znotraj se zid navadno le zgladi in pobeli. Streho je napraviti z večjimi pristreški, da bo zidovje varno pred dežjem. Pred dežjem ga je tudi varovati, ako je treba delo prekiniti.

Zgradba gre hitro izpod rok in ni tudi dvoma, da so take stavbe bolj suhe in toplejše, kakor zgradbe iz kamna. Tudi, ako so pravilno izvršene, niso gotovo manj trpežne, kakor naše navadno zelo pomanjkljivo kamnitno zidovje.

Trdi se, morda po pravici, da so te stavbe dostopnejše mišim in podganam, toda ta nadlega ni na kmetih tako razširjena, kakor v mestih.

Francozi so poizkušali tudi zmes zemlje z ugašenim apnom, kar se pa ni obneslo.

Jako dobro gradivo je zmes apna s pepelom (žlindro) od premoga nekako v razmerji 1/4—3/4. Toda

to gradivo je precej drago in bi se priporočalo le tam, kjer se dobi pepel ali iz lokomotiv ali iz tvornic zastonj in kjer si apno lahko priskrbi gospodar sam, torej n. pr. v bližini Kamnika, Zagorja, itd. Apno *ne sme biti ugašeno na kašo*, temveč le na prah, ki se zmeša z žlindro suh in potem se zmes škropi kakor pri cementnem betonu. Dela se, kakor pri betonu ali pri zidovju iz zemlje. To zidovje je suho in jako dobro. Ometa se z apneno malto prav dobro. Ne sme priti direktno na zemljo, ker vleče zemeljsko vlago. Higijenično je boljše, kot cementni beton, ker je porezno.

Tu bodi omenjeno, da apno, ako se zmeša s pepelom od premoga, dobi nekako hidravlične lastnosti, kakor cement. V ta namen se pridene 70 do 75 delov *na prah* ugašenega apna, 25 do 30 delov presejanega pepela od premoga (nikakor ne od drv!). Pepel naj bo kolikor mogoče svež in suh. Delal sem v malem poskuse, ki so dali dobre rezultate. Isti učinek ima primes na moko stolčene žgane opeke.

Tega bi se lahko poslužili kmetovalci tam, kjer je zidovje podvrženo zemeljski vlagi, n. pr. pri podzidkih itd. Za pristno vodne stavbe pa taka malta vendar ne zadostuje.

Ceneje, kakor navadno, bi bilo tudi zidovje iz nežgane opeke. Tako sem videl pred potresom v Vodicah, pozneje v Radečah na Dolenjskem in v okolici. Na Češkem se primeša pri izdelovanju take opeke ilovici plev ali rezanice. Tukaj tega nisem videl. Dimnike je seveda treba sezidati iz žgane opeke, kakor pri stavbah iz zemlje.

Popolnoma se strinjam s tem, kar piše g. Belle o slamnatih strehah. Pač tam, kjer so hiše nakopičene ena pri drugi, niso take strehe varne, ampak v krajih, kjer stoje hiše v večji razdalji, obdane s sadnim ali drugim drevjem, bi bile slamnate strehe, posebno take, impregnirane po lüneburskem načinu, ki ga navaja gosp. pisec, prav na mestu. Varnost spodnje stavbe proti ognju se doseže s tem, da se ustreže predpisom stavbnega reda: streha bodi ločena od stropne konštrukcije, strop proti podstrešju izoliran z ješterlihom ali vsaj z nasipom peska, solidni, v podstrešju ometani dimnik, eventualna prekajevalnica za meso v podstrešju, ognjevarno uzidana in v dobrem stanju vzdrževana.

Istotako zagovarjam lesene stavbe, kjer so še v navadi, n. pr. na Dolenjskem iz bukovih ploh in leseno kritbo na Kočevskem.

Nikakor pa se ne strinjam s priporočilom cementne kritbe, ki je neokusna. Pri sedanjih cenah cementa bi pa bila tudi precej draga. Sicer pa so jo diskreditirali kmetje sami, ko so jo začeli izdelovati doma. Rabili so slab pesek, s cementom so ravnali po domače in posledica je bila slaba izkušnja.

Tudi za zarezano opeko se ne morem z ozirom na lepoto navdušiti. Dočim je streha, krita z navadno opeko, tem lepša, čim je starejša, je pri zarezani opeki narobe.

Eternita se, hvala Bogu, sedaj skoro ne dobi in tudi pločevina, s katero so nam pokvarili toliko cerkvic po deželi, je na srečo danes tudi skoro nedosegljiva. Ostanimo torej pri naši domači kritbi, med katero spada v nekaterih krajih tudi škrila ali škalce, kakor jo zovejo v Moravški dolini. I. Hilbert.

Začasni sadni izbor za Slovenijo.

(Določen na sadjarski anketi pri poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani, 4. in 5. februarja 1920.)

I. **Jabolka.** V vseh delih Slovenije najbolj razširjeno in tudi odslej najbolje uspevajoče, 70 do 80% vsega sadnega drevja. Goriško in Vipava izvzeti, ker tvorita glede podnebja popolnoma drugačno ozemlje.

Ime vrste	Vinorodni pas: Za splošno razširjenje	Vinorodni pas: Za boljše razmere in posebne namene	Zmerni pas: Za splošno razširjenje	Zmerni pas: Za boljše razmere in posebne namene	Mrzli pas: Za splošno razširjenje	Mrzli pas: Za boljše razmere in posebne namene	Opomnja
1. Boličnik			1		1		Najboljše zgod. jabolko
2. Charlamovsky	1		1		1		
3. Pisani kardinal	1		1				Zelo rodovitno; dvojno cepljenje
4. Landsberška ren.					1		Za poljsko sadjarstvo
5 Gdanski robač			1		1		Lepobarvan sad
6. Jakob Lebel			1		1		Zelo rodovitno
7. Grafensteinc						1	Samo za najugodnejše lege za precepljenje
8. Cesarjevič Rudolf				1		1	Izvrstno lepe barvano
9. Ananasova reneta		1		1			Samo za prav dobro zemljo
10. Kanadka		1		1		1	V najboljše lege
11. Dolenj. voščenka		1					Samo v vinorodnih krajih in močni zemlji
12. Baumannova reneta	1				1		Lepo barvano
13 Damasonov kosmač	1			1		1	Zelo rodovitno
14. Štajerski mašangar	1		1				Za Štajersko in druge kraje z vlažno zemljo
15. Rumeni belle-fleur		1		1			Za najugodnejše lege in dobro zemljo
16 Bobovec	1		1				
17. Šamp. reneta		1					
18. Londonski peping		1		1		1	
19. Boikovo jabolko			1				
20. Zeleni knežak					1		
21. Boskoopski kosmač		1					Za dobre razmere
22. Ontario		1		1		1	Za preizkušanje

Opazke.

1. Rane vrste naj se razmnožujejo samo v zelo omejnem obsegu, ker so namenjene le za domači konsum, za trg pa le v bližini mest in večjih industrijskih krajev.

2. Vobče naj se razmnožujejo v pretežni množini samo *pozne*, *trpežne*, manj občutljive vrste, ker je njihova uporaba na vse strani najobširnejša.

3. Strogo *lokalnih vrst*, omejenih na prav majhen okoliš ne kaže širiti drugod, dokler ne vemo, ali bodo povsod uspevale (voščenka, trdika).

4. *Specielno moštnih jabolk* ne bomo gojili, ker ob dobrih letinah uporabljamo v ta namen slabšo kakovost vseh vrst, v slabih letinah primanjkuje pa itak jabolk sploh in se izvečine vsa lahko porabijo kot namizna.

III. **Hruške.** V vseh delih Slovenije razširjena. V toplejšem (vinorodnem in zmernem pasu) uspevajo žlahtne hruške, vendar pa povsod prevladujejo moštnice. Produkcijo podpirati.

Ime vrste	Vinorodni pas		Zmerni pas		Mrzli pas		Opomnja
	Žlahtne hruške	Moštnice in za sušenje	Žlahtne hruške	Moštnice in za sušenje	Žlahtne hruške	Moštnice in za sušenje	
Žlahtne hruške:							
1. Magdalenka	1		1		1		Samo za divjake in visoko deblo
2. Guyotka	1		1				Samo za pritlično
3. Salcburška	1						Samo za divjake in visoko deblo
4. Williamovka	1		1		1		Samo za divjak
5. Rjavka					1		Samo za divjak
6. Amanliška	1		1		1		Za visoko deblo in pritlično. Pritlično samo na kutini in za špalir
7. Gellertovka		1	1		1		Za globoko zmerno vlažno zemljo
8. Blumenbachovka	1		1		1		Še ne povsod preizkušena
9. Avranška	1		1		1		Samo za divjak
10. Clairgeau	1		1				Samo za divjak
11. Boskovka	1		1		1		Samo za divjak
12. Poiteau			1		1		
13. Angoulemka	1						Samo za pritlič. s:
14. Pastorovka	1		1		1		Pritlično samo na kutini
15. Fulvija			1				Samo za pritlično tudi na kutini
Moštnice:							
1. Tepka		1		1		1	
2. Ozimica				1		1	
3. Rumenka				1		1	
4. Koroška moštnica				1		1	Zlasti za Koroško
5. Črnivka		1		1		1	
Za sušenje:							Samo v visokih vinograd. legah; izvrstna za sušenje
1. Masovnica		1					

Opazke:

1. Razmnoževanje *ranih in jesenskih žlahtnih hrušek* naj se omeji na dejanske potrebe domačega konsuma, ker zanje nimamo odjemalcev.

2. *Zimske žlahtne hruške* (v poštev pridejo za visokodeb. samo Drouardovka, Pastorovka in Fulvija) naj se širijo samo po ugodnih krajih in legah.

3. *Moštnice* naj se pa razmnožujejo v večjem obsegu, ker so velikega gospodarskega pomena.

III. **Koščičasto sadje.** Vobče manjšega pomena (razen češenj). Pospeševati predvsem češnje in v ugodnih legah breskve. Pri češpljah pospeševanje nepotrebno, marelice pridejo v poštev kot špalirno drevo ob zidu.

Ime vrste	Vinorod. pas	Zmerni pas	Mrzli pas	Opomnja
A Češnje				Preizkušene dobre domače vrste, ki imajo vse potrebne lastnosti in so v trgovini že vpeljane. Imena se določijo na prvem tozadevnem ogledu.
B Slive (češplje)				
Domače češplje	1	1	1	
Katalonski špincelj	1	1	1	Vse samo za domačo potrebo.
Viktorija	1	1	1	
Mirabele	1	1	1	
Carska sliva	1	1	1	
Zelena sliva	1	1	1	
Kirke	1	1	1	
C. Breskve				Dobre domače vrste. Za enkrat se preizkušalo pamološke vrste in šele pozneje se bo sestavil dotični izbor.
D. Marelice				Na prostem absolutno ne uspevajo; v poštev pridejo le kot špalirno drevje.

Opazke:

1. Po češnjah se zelo povprašuje, ker se nikjer ne goje v toliki meri, da bi zadostovale potrebam, staro drevje pa peša bolj in bolj. Cepijo naj se izključno na divjak gozdnih *belic* (ne črnic)! Za manjše oblike in suho zemljo se tudi *raščeljika* (mahaleb) prav dobro obnaša.

2. *Slive* in češplje in marelice naj se cepijo samo na *Julijevo slivo* (St. Julien), ki je tudi za visokodeb. drevje tega plemena izvrstna podlaga.

3. *Breskve* je vzgajati deloma direktno iz koščic dobrih vrst, deloma naj se pa cepijo na breskve semenjače trpežnih vrst potom okulacije v *prvem letu.*

IV. **Lupinasto in jagodičasto sadje.** Obe plemeni sta potrebni najintenzivnejšega pospeševanja, ker orehi so propadli, jagodičasto sadje se pa še ni splošno vpeljalo.

Najugodnejši čas za gnojenje travnikov

s kajnitom

je sedanja doba. Naše zemlje, ki toliko let niso bile gnojene s tem gnojilom, potrebujejo nujno kalija. Kajnit drži zemljo vlažno, vsled česar rastline mnogo lažje prenašajo sušo.

Ime vrste	Opomnja
A. **Orehi:** 1. Dobre neobčutljive domače vrste. 2. Navadni okrogli. Drobni okrogli. Debeli koščak.	Velja za vse tri pasove. Orehovo drevje naj se ne goji več toliko po drevesnicah, ampak po možnosti na stalnem mestu direktno iz semena.
B. **Lešniki:** Dobre, debele vrste, ki pri nas uspevajo.	Velja za vse tri pasove. Saditi povsod po puščah in najrazličnejših nekultiviranih prostorih.
C. **Jagodičato sadje:** *a*) Ribez: Veliki rdeči holondski, Faysov novi rdeči, holondski beli, Werdnski beli in rdeči. *b*) Kosmulja: Rdeča triumpf, bela triumpf, princ avranjski Goliat in Maurerjev zamosevec.	Velja za vse tri pasove. Širiti povsod, zlasti po domačih vrtovih in drugih primernih prostorih, kjer je dobra zemlja in ne dela napotja. Gojiti navadno le v obliki grmičev. Le na vrtovih za okrasek rabat naj se sadi drevesca z 1 *m* visokim debelcem.

Opazke:

1. *Lešniki* bi se lahko jako razširili, ko bi jih drevesnice gojile in imele na ponudbo. Vse javne drevesnice naj bi torej skušale vpeljati tudi to kulturo.

2. Po *jagodičastem grmičju* je veliko povpraševanje in bi se gojenje v drevesnicah gotovo izplačalo, seveda samo v obliki grmičev. V poštev prihaja predvsem ribez, kosmulja in maline.

Splošne opazke o sadnem izboru.

1. V ta sadni izbor sprejete vrste se v vseh pokrajinah Slovenije, upoštevaje njihove zahteve po podnebju, legi in zemlji — torej relativno vobče dobro sponašajo z ozirom na *rast, odpornost, rodovitnost in kakovost,* ozir. tržno vrednost sadu. Vendar so pa tudi pri njih mogoče izjeme glede te ali one prej omenjene lastnosti, ker popolnoma absolutne sposobnosti nima nobena sadna vrsta.

2. Kjer se nahajajo vrste bodisi domače ali pomološke, ki so v dotičnem kraju vpeljane, razširjene in udomačene, ter na vse strani odgovarjajo zgoraj naštetim lastnostim, zlasti pa, ako so rodovitne in priznane v sadni trgovini, pa niso navedene v tem izboru, *naj se vkljub temu po potrebi razmnožujejo.*

3. Nasprotno pa naj se *opuste* one vrste, ki se v kakem okolišu iz kateregakoli tehtnega vzroka ne priporočajo, dasiravno so v tem izboru.

4. V ta izbor sprejete vrste so vse, razen malih izjem pri hruškah, sposobne za *visokodebelnato drevje* (1·80 do 2·— *m*). Za pritlično drevje naj se vobče izbirajo v okviru tega izbora le najbolj žlahtne vrste z *debelimi plodovi;* pri jabolkah izključno zimske, pri hruškah pa najboljše jesenske, zlasti pa zimske vrste. Za špalirje (hruškove) se izberejo lahko tudi še druge primerne v tem izboru nenavedene vrste.

5. Za povoljno rodovitnost pritličnih jablan je posebno merodajna *podlaga.* Zato naj se pritlične jablane (v kolikor sploh pridejo v poštev), ne cepijo na dusenec, ker tako drevje vobče premalo in prepozno zarodi, ali pa je sploh nerodovitno (razen nekaj izjem). Za podlago naj se jemlje *le pravi rumeni paradiževec iz Metza.*

6. Pri *razmnoževanju pritličnih hrušek,* ki v naših razmerah veliko bolj hodijo v poštev nego jablane, je treba skrbno ločiti vse žlahtne hruške v tri skupine, in sicer v take, ki uspevajo *samo na divjaku,* in take, ki zagotavljajo povoljne uspehe *samo na kutini* in naposled na tiste vrste, ki uspevajo *na divjaku in na kutini.*

7. Ta začasni sadni izbor je veljaven za vse *javne* ozir. z javnimi sredstvi vzdrževane drevesnice in obvezen dotlej, da se sestavi stalen sadni izbor.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Na vsa *kmetijsko-gospodarska* vprašanja, ki dohajajo na Kmetijsko družbo za Slovenijo ali na uredništvo „Kmetovalca" se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu". Odgovori, ki so splošno poučni se uvrste med „Vprašanja in odgovore", na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu" se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodni številki. *Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska se ne odgovarja v „Kmetovalcu", ampak le pismeno, če je je pismu priloženo 1 K v znamkah kot prispevek k družbenem pokojninskem zakladu.* Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 3. Imam kravo, ki je 10. septembra 1920. teletila, a se še do danes ni pojala. Izgublja mleko, dasi žre dobro in je videti popolnoma zdrava. Imela je že osem telet. **Kaj je storiti, da se krava ubreji?** (J. C. v K. G.)

Odgovor: Če so pri Vaši kravi spolovila popolnoma zdrava, bi bil vzrok, da se ne poja ali njena starost, ali pa, da se premalo spušča na prosto in preslabo krmi. Pri starih kravah je večkrat pojanje tako malo vidno, da se samo pri dobrem opazovanju zapazi. Svetovali bi Vam, da kravi privoščite več premikanja, tudi lahko delo je zelo koristno. Na živinozdravniški recept dobite v lekarni sredstvo za pojanje, kar večkrat pomaga, da se ubreji.

P—c.

Vprašanje 4. Imam telico, ki se ne ubreji, dasi je bila že trikrat zaskočena. Po vsakokratnem zaskoku krvavi na sramnici. Prepričanja sem, kar mi tudi drugi pravijo, da se taka telica ne ubreji. Ali naj jo še spuščam k biku? **Kaj je vzrok, da telica po zaskočenju na sramnici krvavi in se ne ubreji?** (A. S. v P.)

Odgovor: Po tem sklepati boleha Vaša telica na sramničnem kataru, ki je nalezljiv. Taka telica, oz. krava se največkrat ne ubreji. Znaki te bolezni so sledeči: sramnica je otekla, žival je nemirna, kar znači, da ima bolečine, spušča večkrat vodo in otepa z repom. Sluznica sramnice močneje pordeči in iz sramnice teče v začetku

Najcenejše umetno gnojilo je dandanes

kajnit,

ki stane v celih vagonih po eno krono 10 vin., v nadrobni razprodaji pa po eno krono 30 vin. za kilogram.

stekleno-sluzasta, pozneje sluzasto-gnojna tekočina. Na sluznici se opazijo kot proso veliki mozolčki, ki so v začetku rdeči, a pozneje pobledijo. Pri zaskoku ali preiskavi začne sluznica kaj rada krvaveti. Ta katar je vzrok različnim boleznim na spolovilih, ki so potem zopet vzrok, da se krave ne ubrejijo. Žival tudi hujša in izgublja mleko. To slednje seveda pri telici ne pride v poštev. Bolezen traja 2—3 mesece. Največkrat obole krave, potem pa telice in tudi teleta. Biki zbole le redkokdaj. Telico morate na vsak način preje zdraviti, preden jo spuščate k biku. Kot zdravila se priporočajo različna razkuževalna sredstva (posebno bissulin), katera dobite na živinozdravniški recept v lekarni. Mogoč pa je tudi še kak drug vzrok, da se telica ne ubreji, kar bi seveda dognala samo natančna živinozdravniška preiskava. P—c.

Vprašanje 5. Imam skoraj dve leti staro žrebico, pri kateri sem že lansko leto opazil na zadnji strani obeh skočnih sklepov, in sicer na petinci nekake otiske ali mehurje, mehke kakor bi bili z vodo napolnjeni, brez bolečin, ki so poleti, ko je bila žrebica na paši, postali manjši in skoraj prešli. Žival ne šepa in rada skače. **Zakaj ima žrebica na petnici otiske ali mehurje in ali je za pleme?** (A. J. v Sp. Š.)

Odgovor: Če si žival na opisanem mestu noge večkrat pobije ali odrgne bodisi ob stenah staje ali na trdih tleh ali kjer si bodi, nastanejo na tem delu otiski, odnosno mehurji. Te otiske povzroči vnetje kože, podkožnice, takozvane Ahilove kite in njene nožnice ter žlemnega mehurja pod kito. Včasih obstoja tak otisk samo iz odebelene kože, zopet drugič je otisk večji, in sicer kot jajce velik, mehak, kakor z vodo napolnjen mehur. V drugem slučaju se razširi ta otisk bolj navzgor po ahilovi kiti in je ali trda oteklina ali pa, če sta nožnica in žlemni mehur prizadet, mehka oteklina, ker izločuje tako prvi kakor druga več tekočine in se močneje ž nio napolni. Ti otiski so včasih za rabo živali brez pomena in žival samo kazijo, seveda če nastopi močnejše vnetje, morda celo gnojno, zna biti za žival nevarno. Zastarele slučaje je včasih prav težko odpraviti. Najprej Vam je skrbeti, da odpravite vsako priložnost, kjer bi se mogla žrebica na ta del noge pobiti ali odrgniti. V stajo dajte mehko steljo, žrebico odmaknite od sten, odstranite morebitne kole ali podobno, kamor se žival zadeva. Na podlagi živinozdravniškega recepta dobite v lekarni razna sredstva, s katerimi se maže ali vdrgne obolelo mesto, kakor: jodovo tinkturo, 6—10% Yodvasogen, mazilo iz Kantarid ali Hammer-Schmiedov liniment, ki je po novejših izkustvih še najboljši in drugih mnogo. Če vse to ne pomaga, se da odpraviti tudi operativnim potom, kar more seveda storiti samo vešč živinozdravnik. Če je žival za pleme ali ne, pride to le v tem slučaju v poštev, ako je stoja zadnjih nog nepravilna in povzroča ta nepravilnost nagnenje za te otiske. P—c.

KMETIJSKE NOVICE.

Kmetovalci, plačujte davke pravočasno! Nujno se opozarjajo vsi kmetovalci, da v lastnem interesu plačujejo davke pravočasno. Po razglasu delegacije ministrstva financ z dne 9. maja 1920. se kot eksekucijske pristojbine v Sloveniji in Dalmaciji pobirajo sledeče pristojbine: za opomin od vsake polne krone 4 vinarje, za rubežen 4 vinarje in za prodajo 2 vinarja. Opominjevalne in rubežne pristojbine zadenejo torej vsako zakesnitev v občutnem znesku. V primeru zakesnelega plačila zadene stranko trdo novo breme. Opozarjajo se torej kmetovalci in vsi ostali davkoplačevalci naj takoj poravnajo predpisane jim davke, da ne bodo še huje oškodovani.

Prvvorstnega viničarja z najmanj štirimi delovnimi močmi sprejme ravnateljstvo državne vinarske in sadjarske šole v Mariboru za tik Maribora ležeče državno posestvo »Grajski log«, obstoječe iz nekoliko oralov vinograda in matičnjaka, obsežnega sadonosnika s travniki, nekaj njiv, vrta, precej gozda, lepih stanovanjskih in gospodarskih poslopij, skupno okroglo 50 oralov. Pismene ponudbe je pošiljati navedenemu ravnateljstvu do 20. februarja t. l.

Trgovinska pogodba z Italijo. Poziv vinogradnikom! V kratkem bo sklepala naša država trgovinsko pogodbo z Italijo. Preti nam velika nevarnost, da izsilijo pri teh pogajanjih Italijani od naše vlade uvoz svojih vin v Jugoslavijo in *s tem uničijo naše vinogradništvo.* Temu se je z vso silo upreti. Sklicujte protestne shode po vseh vinorodnih občinah. Pošiljajte proteste proti tej nakani v imenu občin, kmetijskih podružnic, kmetijskih in vinarskih društev, zadrug itd. v roke naših poslanskih klubov v Beogradu brez razlike političnih strank. Bodite oprezni, da ne nastane katastrofa. — Vinarski strokovnjak.

Sirarski tečaj. Poverjeništvo za kmetijstvo v Ljubljani priredi v času od 14. februarja do 12. marca t. l. štiritedenski sirarski tečaj v mlekarni Vodice na Gorenjskem. Pouk: dopoldne praktično vežbanje v izdelovanju polurdih in trdih sirov, popoldne teoretična predavanja iz sirastva in splošnega mlekarstva. Tečaj je določen predvsem za osebe, ki po mlekarnah delujejo ali so delovale (mlekarje in mlekarice); izjemoma tudi za sinove (hčere) večjih posestnikov, ki se pečajo intenzivno z mlekarstvom. Število učencev je omejeno na 12. Hrana in stanovanje bo stalo dnevno 20—25 kron. Za revnejše udeležence je na razpolago 8 prispevkov po 300 kron. Pravilno kolekovanje (28 K). Prošnje za sprejem je vlagati takoj, najpozneje pa do 1. februarja t. l. na poverjeništvo za kmetijstvo v Ljubljani.

Gospodinjski tečaji po deželi. V drugi dobi zimskega tečaja, ki traja od 3. januarja do 15. marca t. l., se vrše gospodinjski tečaji po sledečih krajih: v Ormožu pod vodstvom ge. Premrou, v Studenicah pri Poljčanah pod vodstvom ge. Primožičeve, v Letušu ob Paki pod vodstvom ge. Sittigove, v Trbovljah pod vodstvom ge. Odlaskove in v Podbrezju nad Kranjem pod vodstvom ge. Jakličeve. Jesenski tečaji so se dovršili povsod s prav povoljnim uspehom. Spričo obilnih priglasil sta se morala tečaja v Ormožu in v Podbrezjah ponoviti. Opozarjamo že sedaj merodajne kroge, da se za priveditev jesenskih gospodinjskih tečajev, ki pričnó 15. oktobra t. l., že sedaj zainteresirajo in da predlože pravočasno svoje prošnje na poverjeništvo za kmetijstvo.

Žveplovoapnena brozga se je pričela izdelovati tudi že pri nas v Jugoslaviji (Jurca, Ptuj). To sredstvo je jako dobro zoper živalske in rastlinske bolezni sadnega drevja in trte. Na trti zatre zlasti pršico in plesnobo. Kdor je imel lani v vinogradu plesnivo (pepelnato) grozdje, ta naj nikar ne zamudi po rezanji vso trto namazati z zmesjo dveh delov vode in enega dela brozge. Ker namazane trte odganjajo pozneje kot nenamazane, je že v tem velika prednost, ker so proti slani bolj varne.

Skalicky.

Režnja trt. Ko mine večja nevarnost mraza in snega, navadno meseca svečana, pričnemo z režnjo trt. To delo naj izvršujejo le izurjeni ljudje, najbolje vinogradniki sami. Glavna načela pri režnji trte so: držati trto nizko, nakladati trti le toliko, kolikor lahko prenese,

narezati šparon višje kot reznik, in sicer tako, da stoji šparon (ozir. tudi reznik in rodeči les sploh) na dvoletnem in ne starejšem lesu. Ker je pobila toča, tam je rezanja posebno težavna Vsako oko je ireba pogledati. Če je od toče p škodovano, ne smemo nanj računiti, pač pa narezati šparon ali reznik toliko daljši. Skalicky.

Štedljivost. Štedljivost je lepa lastnost, a mi se je še premalo zavedamo Koliko bi na pr. naši vinogradniki letos prištedili, ako bi se za škropljenje vinogradov posluževali »Bosna paste« namesto modre galice. Bosnapasta, ki je pri nas in drugod izkušena kot galici popolnoma enakovredna, o tem ni nobenega dvoma, je veliko ceneja kot modra galica. Kmetijska družba v Ljubljani jo prodaja po 14 K *kg*, galico pa po 24 K *kg*. Ako pomislimo, da je h galici treba še apna, ki je v Bosnapasti že notri, je jasno, da je Bosnapasta skoraj polovico cenejša nego galica. Pa vendar kupujejo ljudje skoraj izključno drago galico kakor cenejšo Bosnapasto. Ako pomislimo, da se v Sloveniji porabi okrog 100 vagonov galice, sledi iz tega, da so naši vinogradniki najmanj 12 milijonov kron zavrgli, ker so kupovali galico namesto cenejše »Bosnapaste«. Trmoglavost je treba pač drago plačati!

Skalicky.

Društvo kmetijskih strokovnjakov za Slovenijo v Ljubljani vabi vse svoje člane na glavno skupščino, ki se vrši 19. febr. t. l. ob 16. uri 30 min. v dvorani Kmetijske družbe v Ljubljani. Spored: 1. Poročilo načelništva. 2. Potrdilo zvišanja članarine letno na 48 kron. 3. Poročilo o načrtih za delo v strokovnih odsekih. 4. Poročilo o korakih za razširjenje društva. 5. Samostojni predlogi. 6. Slučajnosti. Načelništvo.

Kmetijska razstava v Pragi. V dneh 12. do 17. majnika t. l. se bo v glavnem mestu Čehoslovaške države, v Pragi, vršila velika kmetijska razstava. Za to razstavo vlada po vsej Evropi zlasti pa med Slovani veliko zanimanje, ker bode tam podan pregled čez razvoj vsega kmetijstva in kmetijske industrije v novonastali češki republiki. Ako so bile redne letne razstave predvojne dobe lepe, bode prihodnja posebno razsežna in veličastna. Tudi mi Jugoslovani — kmetovalci se moramo seznaniti z napredkom sosednjih držav, posebno pa naše bratske Čehoslovaške. Da moremo presoditi važnost take razstave, bi bilo treba se je udeležiti v večjem številu. Vsi absolventje kmetijskih šol kakor tudi učenci in strokovnjaki na teh in kmetovalci se naj po možnosti udeležijo te razstave. Tudi za trgovce, ki se pečajo z nabavo in oddajo kmetijskih potrebščin, bo ta razstava zelo poučna. Stroške za potovanje v Prago si prihranimo na ta način, če si na Češkem kupimo novo obleko, čevlje, perilo ali druge potrebščine, ki so za polovico ceneje nego pri nas. Obljubljena je tudi polovična vožnja po železnicah naše in češke države. Kdor se misli udeležiti te razstave, naj se zglasi najkesneje do 1. marca t. l. Prijave sprejema Franc Malasek, strokovni učitelj na kmetijski šoli na Grmu, pošta Novomesto.

Ustanovni občni zbor Sadjarskega društva za Slovenijo. Sadjarstvo v Sloveniji je važna kmetijska panoga, ki je vredna, pa tudi potrebna vsestranskega pospeševanja. Saj je menda ni hiše ne posestva, kjer bi se ne gojilo nekaj sadnih dreves. Nekatere pakrajine Slovenije so pa naravnost izrazite sadjarske pokrajine, kjer je sadje poglavitni pridelek. Napačno bi pa bilo, ako bi se pri pospeševanju sadjarstva zanašali zgolj na javne, v to poklicane činitelje, in na njih ustanove, ampak pomagati si moramo tudi *sami*. Tega pa ne bomo dosegli na noben način bolje, lažje in hitreje, nego s primerno strokovno organizacijo, v kateri bomo po zgledu brezštevilnih podobnih organizacij na vse strani zastopali in uveljavljali sadjarstvo zadevajoče interese mnogo uspešneje, nego je to posamezniku mogoče. Potreba take strokovne združitve se je posebno povdarjala o priliki sadjarske ankete pri poverjeništvu za kmetijstvo v minulem letu. Na splošno željo vseh udeležencev se je sestavil odbor, ki se mu je poverila naloga pripraviti vse potrebno za ustanovitev takega društva. Predpriprave so dovršene in zato sklicujemo **ustanovni občni zbor**, ki bo v Ljubljani, dne *20 februarja* t. l. v posvetovalni dvorani poverjeništva za kmetijstvo (Marijanišče). Začetek točno ob *poldesetih dopoldne*. Dnevni red: 1. imenovanje dveh zapisnikarjev in dveh skrutinatorjev; 2. poročilo predsednika pripravljalnega odbora; 3. obravnava društvenih pravil; 4. volitev načelništva in odbora; 5. volitev v posamezne odseke; 6. predlogi in nasveti. Vabimo torej vse interesente, da se tega občnega zbora udeleže v velikem številu. Kdor pa vsled oddaljenosti in draginje ne more priti, naj do 20 februarja pismeno priglasi svoj pristop na naslov: M. Humek, Ljubljana, Linhartova ul. št. 12. Na tem občnem zboru se bo tudi obravnavalo vprašanje izdajanje društvenega glasila »*Slovenskega Sadjarja*«,

Pripravljalni odbor.

URADNE VESTI.

Seja glavnega odbora Kmetijske družbe za Slovenijo dne 21. decembra 1920.

(Konec.)

G. dr. Verstovšek: Za družbeni občni zbor se je izbral neprimeren čas, ki vsled vremenskih neprilik in oddaljenosti delegatov, posebno onih iz Štajerske, obeta biti slabo obiskan. Opozarjal je na potrebo, da se družbena pravila popravijo, ker niso primerna današnjim razmeram. Posebno potrebna je nujna izpremememba glede vršitve občnih zborov pri podružnicah. Priporočal je proporčni volilni sistem za družbene volitve, kakortudi za podružnične volitve. Ravnotako je umestno, da volijo predsednika Kmetijske družbe tudi zastopniki udov iz Štajerske.

G. predsednik: Zaradi nezdravih razmer, ki so zavladale pri podružnicah zadnje čase, je nujno potreben kompromis med obema strankama. Glavni odbor naj izdela nova pravila in naj jih predloži prihodnjemu občnemu zboru, ki naj bi se vršil enkrat spomladi. Občni zbor, ki bi se vršil pri sedanjih razmerah, bi bil brezuspešen.

G. Roblek je bil prepričan, da bi se pri ponovnem poskusu sporazuma le vendar dal doseči kompromis in je predlagal, da bi se povabili voditelji obeh strank 1 uro pred začetkom občnega zbora na sestanek in naj bi se tam skušalo doseči kompromis. On je velik optimist. Po njegovem mnenju ne igra mesto predsednika tako velike vloge, da bi se ne dalo te točke premostiti. Glede težkoč potovanja delegatov v tem času pa je glavni odbor že preje vedel, kakšne vremenske razmere bodo vladale in se mu ta vzrok ne zdi upoštevanja vreden.

G. predsednik: Če se odgodi občni zbor, se lahko med tem časom naredi načrt o izpremembi pravil, ki bi se potem predložil prihodnjemu občnemu zboru v odobritev. Bolje bi bilo, ako bi Štajerci volili svoje odbornike v Mariboru, da jim ni treba prihajati v Ljubljano. Do sklicanja občnega zbora pa naj se dela na sporazum.

G. Hočevar: Ako pride do kompromisa, potem itak ni potrebno, da pridejo vsi delegatje na občni zbor družbe

On je tudi za ponovni kompromisni poizkus. Ker je ta občni zbor že sklican, se mora tudi vršiti.

G. Zurc: Kompromis se mora skleniti, ker je v drugem primeru nevarnost, da se družba razbije. On je za to, da se takoj skliče sestanek zaupnikov obeh strank, ki naj na vsak način skušajo doseči kompromis.

G. Lovrač je predlagal, naj se še nadalje skuša doseči sporazum med obema strankama. Če to ne uspe do 24. t. m., potem šele naj se občni zbor odgodi.

G. dr. Verstovšek je predlagal, da naj se vsled nasilja, ki so se vršila pri nekaterih občnih zborih podružnic, ta občni zbor Kmetijske družbe prekliče in preloži na poznejši čas.

G. predsednik je povdarjal, da so stavljeni trije predlogi, in sicer od strani g. Lovrača, g. Robleka in g. dr. Verstovška. Ker je predlog g. dr. Verstovška najširši, se je dal kot prvi na glasovanje.

Predlog, da se sedaj razglašeni občni zbor Kmetijske družbe prekliče, je bil sprejet z 9 glasovi. Proti so glasovali trije odborniki. S tem sta odpadla ostala dva predloga.

Pri nadaljni obravnavi se je sklenilo, da predsedništvo takoj po novem letu skliče sestanek zastopnikov obeh strank na širši podlagi. Udeležijo se naj ga tudi zastopniki iz Štajerske.

Podala so se nekatera pojasnila glede podružnic Sora in Šmarjeta na Dolenjskem.

Tajnik je poročal o namerih vlade, da se začnejo pogajanja z Italijo v svrho sklepanja medsebojne trgovinske pogodbe. Iz Slovenije je odposlati dva delegata in nekoliko strokovnih ekspertov. Kot zastopnik za kmetijstvo se je določil družbeni tajnik.

Tajnik je prečital poročilo o zahtevah našega kmetijstva, ki se naj upoštevajo pri tej trgovinski pogodbi. To poročilo se je vzelo na znanje.

Podalo se je pojasnilo o korakih, ki so se storili pri vladi glede naredbe o prepovedi klanja telet. Osrednja vlada stoji na stališču, da mora ta naredba ostati tako dolgo v veljavi, dokler stanje živine v državi ne doseže tiste stopnje, na kateri je bila pred vojno.

Ker se nihče ni oglasil več k besedi, je g. predsednik ob dveh popoldne zaključil odborovo sejo.

Vabila

k občnim zborom podružnic Kmet. družbe za Slovenijo.

SPORED:

1. Točke 1. — 5. po § 31. družbenih pravil.
2. Slučajnosti.

Mošnje, v nedeljo, 13. februarja 1921. ob polosmih zjutraj v šoli.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Kmetijska družba za Slovenijo odslej naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji plemensko živino prodati in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, s čemur je dana prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglašenec natančno prijavi svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.

Naprodaj so:

7—8 telička in 1 bikec, stari od 2 – 11 mesecev, potomci dobrih molžaric čiste montafonske pasme, proda E. Osiander, Guštanj, Koroško.

Kupi se:

Kravo montafonko, v prvi vrsti dobro mlekarico, kupi Anton Lovrenčič, posestnik v Sodražici.

DRUŽBENE VESTI.

Vsem podružnicam v vinorodnih krajih!

Kmetijska družba za Slovenijo opozarja vinogradnike zopet na **bakreno pasto Bosna,** ki je najbolj učinkovito sredstvo za zatiranje peronospore ali paleža na trtah, trtnem listju in grozdju, paradižnikih, krompirju in za pokončevanje raznih glivičnih bolezni drugih rastlin. Navzlic temu, da so vinogradniki letos gotovo že naročili zadosti modre galice, jim Kmetijska družba nujno priporoča, da naj za poskus naročijo še nekaj bakrene bosnapaste, da se sami prepričajo o učinkovitosti tega sredstva, ki ga rabijo v drugih državah že mnogo let z najboljšim uspehom. Na zahtevo pošljemo podružnicam v vinorodnih krajih primerno število brošuric, ki natanko opisujejo:

1. zatiranje peronospore z bosnapasto namesto z drago modro galico,
2. sestavine bosnapaste,
3. kako se rabi bosnapasto,
4. učinek pri škropljenju trtam in
5. poraba bosnapaste v sadjarstvu in zelenjarstvu.

Ob sedanji draginji galice je največje važnosti, da pride do veljave enakovredno, enakomočno preizkušeno sredstvo, ki stane pri kilogramu kar celih deset kron manj, kakor modra galica. Zato prosimo načelništva podružnic, da vsakemu udu izročijo po eno brošuro z opomnjo, da naj po prečitanju prijavi pri načelništvu svojo naročitev za bosnapasto. Kmetijska družba bo potem v najkrajšem času poslala podružnici vso zahtevano množino v svrho nadrobne razdelitve.

Bosnapasto je dobiti v močnih lesenih čebrih po 50 in 100 *kg* in stane le 14 kron *kg*, **čebri se ne računijo posebej.**

Prosimo podružnična načelstva, da po razdelitvi brošuric

bakrena pasta Bosna

čimpreje sporočijo Kmetijski družbi, koliko tega sredstva naj se jim za njih okoliš dopošlje.

* Kmetijska družba za Slovenijo ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd. je zopet došel in se dobi v zaklopnicah po 1 *kg* za 120 kron, pol *kg* za 70 kron, četrt *kg* za 40 kron, osminko *kg* za 25 kron, 50 gramov za 15 kron. Vsled visoke carine morala je družba cene temu predmetu dokaj zvišati.

Apneni dušik po K 400.— sto *kg*.

Bosnapasta po K 14·— za *kg* v čebrih po 50 in 100 *kg*.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprn okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane 120 kron *kg*, poštnina in ovoj posebej.

Esparzeta, španska detelja, neluščena po 24 kron *kg*.

Kajnit s 15% čistega kalija dohaja v celih vagonih, prosto naložen po 110 kron sto *kg* franko vagon Spilje, v nadrobni oddaji pa po 130 kron iz Ljubljane, vreče se računijo posebej.

Nadaljevanje „Družbenih vesti" v inseratnem delu lista.

L. V. **KONJEREJEC.** Štev. 1.

Uradno glasilo Samostojnega konjerejskega odseka Kmetijske družbe za Slovenijo v Ljubljani.

Uredniška priloga 2. štev. „Kmetovalca" l. 1921.

Kmetska reja konjev-dirkačev v Ljutomeru.

Reja toplokrvnih konj v okraju Ljutomer je že zelo stara: temelj ji je postavila cesarica Marija Terezija, ki je material posebno dobre kakovosti iztočne provenijence prestavila tja v svrho nadaljne reje. Cela desetletja trajajoče zanimanje za konje dokazuje mestni grb Ljutomera, ki ima na ščitu konja. Že stari rejci niso zahtevali od konja samo lepote, ampak tudi koristi; posledice tega kakor tudi veselje nad brzo vožnjo, ki se je podedovalo od očeta na sina, je bila, da se je že pred 40 leti pričelo prirejati kmetske vozne dirke in ustanovilo dirkalna društva.

Zgodovina voznih dirk dokazuje pravilnost naziranja, da veselje nad hitrim konjem temelji v ljudstvu in da je torej trajno. Isti kraji bivše avstro-ogrske monarhije, kjer so že pred mnogo desetletji stremili za tem, da so imeli hitre vozne konje in da so jih preskušali, veljajo tudi *danes* kot prvi in vodilni v reji hitrega konja, ki je postal dragocen naroden gospodarski faktor. Taki kraji so v Avstriji: okolica Dunaja, Gornja Avstrija, pri nas pa ljutomerski okraj. Istotako je bilo v drugih državah, prav posebno v Ameriki, kjer je današnja svetovno znana reja konjev-dirkačev imela prve svoje začetke v ljudstvu. Take slike z Dunaja iz 18. stoletja in starejše, kakor tudi stare podobe in bakrorezi iz Amerike nam predstavljajo cestne vozne dirke in vprege med hitro vožnjo in to že mnogo let poprej preden je polnokrvni žrebec Messenger iz Anglije dospel črez „Veliko lužo" in postal ustanovitelj današnje ameriške reje konjev-dirkačev.

Izbor tega žrebca pokazal je že občudovanja vreden instinkt glede velikega cilja reje.

Pri našem zanimanju za hitrega voznega konja je bilo naravno, da so velikanske uspehe ameriške reje zasledovali s presenečenjem in navdušenjem in da je pojav prvega „američana" na Dunaju pomenil „revolucijo" v dirkalnih krogih.

Paralelno z ameriško rejo je tekla ruska reja konjev-dirkačev, ki ji je vdihnil življenje en sam človek, torej različno od prve, ki je nastala iz ljudske potrebe. Bil je to ljubljenec Katarine II., grof Orlov, ki je ustvaril veliko rusko rejo konjev-dirkačev na čisto drugi podlagi kakor Američani, namreč potom križanja holandskih in danskih „Harttrabe"-kobil z arabskim žrebcem Smetanka. Ruski konj dirkač je bil v športnih krogih Dunaja že davno znan vsled boljše dosegljivosti in bil že popularen, na cesti in dirkališču, ko so se pojavili prvi Američani. Premoč poslednjih nad „Rusi" bila je senzacija dneva. Seveda se je hotelo od tedaj, da bi pri tekmovanju imeli najhitrejše konje, Ruse in Američane, ne samo importirati, ampak tudi *rediti potom njih* in tako našim dobrim domačim hitrim konjem vcepiti kri konjev-dirkačev. Že več let poprej se je privatno začelo z dobrim uspehom uporabljati Ruse za rejo (naj spominjamo na potomstvo žrebca Panna kot podlago današnje reje), tedaj pa so se pojavili Američani. Imeli so čar vsake novosti, čitalo se je o njih domovini mnogo več kot o Rusiji, vsled njih provenijence iz angleškega polnokrvca bili so z našim konjem bolj homogeni. Popularnost Američana je rastla od dne do dne, k temu pa so mnogo pripomogli ameriški vozači kot spremstvo, ki so umeli tudi naše konje trenirati vse bolje, kot se je vršilo do tedaj. Da je prekmorski konj-dirkač že našel ruskega v Avstriji, pokazala se je v teku časa kot velika prednost, ker križanje (konj) ameriške in ruske pasme je postala najboljša podlaga za rejo avstro-ogrskih konjev-dirkačev. Ta se je potem, izvzemši Rusije, dvignila v Evropi na vodilno mesto.

Razširjenje ameriške pasme v *deželni konjereji* takratne monarhije pa je našlo veliko oviro v energičnem odporu oficielnih hipoloških krogov.

V gotovem oziru ta odpor ni bil neupravičen, ali pri vdejstvovanju so zašli istotako na stranpot. Največ Američanov, importiranih v začetku, je bilo poredvse hitrosti glede zunanjosti vse prej kakor brezhibnih. To je bilo naravno: pri Američanu se je v njegovi domovini gledalo enostransko na delo in se je mnogokrat le križalo konje, ki so dosegli rekorde. Odgovarjalo je to treznemu ameriškemu mišljenju, kakor tudi mogoče demokratskemu milieu-ju tamošnjih rejcev.

Ipak pa je tudi že „tam" korekten in lep konj sčasoma reprezentiral večjo in trajnejšo vrednost in vsled tega se je v začetku naravno prodalo glede zunanjosti slabejše konje, posebno, ker so naši takratni importerji čisto zanemarili obzire na rejo in hoteli predvsem doseči „bluff" vsled hitrosti in tako napraviti dobiček, kar se jim je tudi posrečilo.

Namesto pa, da bi se spoznalo upravičen in ne več odstranljiv tok časa in se razgledalo za korektnimi ameriškimi konji-dirkači in, da bi se te pridobilo za rejo konj brez oškodovanja istih, se je zavrglo le te popolnoma kot faktor za rejo in jim napovedalo vojno glede deželne reje. Kakor se vsaka borba proti toku časa slednjič konča s porazom, tako je bilo tudi tu, seveda šele po dolgi vrsti let, ki so pretekla neizkoriščena. V tej približno 25 let trajajoči borbi je stalo nekaj ljubiteljev konj in ž njimi tudi dunajsko dirkalno društvo na strani rejcev konja-dirkača.

Izbojevati se je morala vsaka posamezna etapa, vsak okraj, vsak posamezni žrebec za deželno rejo in se je država morala razbremeniti izdatkov, ki bi sicer zadeli samo rejo, dokler se ni zabrnil veter vsled ustanovitve avstrijskega komiteja za rejo konjev-dirkačev in so vendar spoznali visoko narodno-gospodarsko vrednost konja-dirkača kot konja za delo in voz. Kakšen razmah je dobila deželna reja konjev-dirkačev potem, ko se je odpor zlomil, dokazuje okoliščina, da se je v celi stari Cislajtaniji doseglo počasi število 8—10 žrebcev-dirkačev za deželno rejo, danes pa v mali (Nemški) Avstriji je samo komisija za rejo konjev-dirkačev dostavila njih 20 po številu.

V vseh fazah te borbe je bil tudi naš Ljutomer, ali k sreči vedno na zmagujoči strani, tako, da se je posrečilo od leta 1890. naprej za tamošnji kraj vedno pridobiti žrebce-dirkače, seveda z velikanskimi teža-

vami, te so bile temvečje, ker je bila velika opozicija tudi v sami štajerski družbi za konjerejo. Ta opozicija je bila od časa do časa tako velika, da se posebna darila, ki jih je dunajsko dirkalno društvo že leta in leta določevalo za premovanje dirkaških-kobil in žrebet v Ljutomeru, v časnikih niso razglaševala in so se rejcem le skrivoma dajala kot dodatek k drugim njihovim darilom. Tako je bil n. pr. žrebec Nameless svoječasno kupljen tudi samo skrivoma vsled „komplota" pisca teh vrst, s podpredsednikom družbe in neke merodajne osebnosti na Dunaju, brez znanja takratnega predsednika, ki ni bil naklonjem konjem-dirkačem.

Kakor se mora razločevati pri polnokrvnem konju in pri preskušnji za galop, mora se pri konju-dirkaču dobro razlikovati „žrebca-dirkača" kot reproduktorja za dirkalne konje od konja za pasmo v deželni reji. Brez dirk ne more obstojati reja za dobro delo: da se dirkalni konji obdrže na višini, se mora pustiti rejce za dirke rediti več ali manj kakor sami hočejo; za deželno konjerejo pa se mora izmed dirkalnega materiala izbrati samo takega, ki razen brezpogojno potrebnih lastnosti, namreč hitrosti in vztrajnosti, ne kaže takih napak v zunanjosti, ki izpremenijo vso korist v veliko škodo. Tudi danes kaže še reja konjev-dirkačev tako močno čisto rejo za dobro delo kot svoj izvor, da je navzlic vsej plemenitosti težko dobiti za deželno rejo konjev-dirkačev zunanje brezhibne žrebce: tem več truda je torej treba za to, ki se pa bogato obrestuje v produktih. Tudi se ne sme prezreti, da marsikake napake v obliki dirkača na vsak način nastanejo šele *vsled ranega in nasilnega trainingа*, da pa teh *v potomstvu ni več najti*. Tudi tukaj je odvisno mnogo od razvitka v mladosti. Dokaz je ogrska reja mladih konjev-dirkačev, kjer se dosežejo najbolj korektni in najlepši produkti po očetih, ki gotovo niso bili brez napak, to pa vsled proste vzgoje brez dirkalnega trainingа v mladostnih letih.

Najboljši dokaz za to pa so bili naši ljutomerski triletniki, od katerih je v l. 1917. ena kobila izmed 59 konkurentov dobila 4. darilo, v l. 1918. pa tri kobile prvo, drugo in četrto darilo pri dunajskem premovanju za zunanjost (prosto za vse triletnike Cislajtanije). Premoč *netreniranih* dirkačev v zunanjosti je bila tako v oči padajoča, da se je predlagal za bodočnost poseben razred za *te* triletnike, ker konji med trainingom niso mogli konkurirati ž njimi. Vpeljava dirkačev v našo ljutomersko rejo, začeta pred 25 leti, pa je imela tudi drug jako važen vzrok razen že takrat spoznane neprimerno večje vrednosti hitrega voznega konja. „Ljutomerčani" so bili v tem času vsled svoje dobre podlage, — vedno posebno korektnih tja dodeljenih državnih žrebcev in plodovitosti krajine — lepi, visoko plemeniti konji z jako lepo obliko in akcijo, toda vsled odgojitve v hlevu, ki se ni dala lahko odpraviti in vsled velikokrat preobilne krme so prišli pri konsumentih na glas mehkužnosti in pomanjkanja vztrajnosti. *Nasprotі temu* je pasma dirkačev, delala v istini čudeže že v prvi generaciji.

Način odgojitve je pač napravil nekaj korakov naprej, posebno od časa ustanovitve zadružnega žrebetišča. Ker pa se je v tem le razmeroma majhen del materiala odgojeval čisto prosto, žrebetišče ni moglo biti odločilno za rejo v velikem, katera vsako leto pripelje 800 kobil v treh štacijah k oploditvi. Ravno produkti dirkačev pa so oni, ki se po njih iz daleka največ povprašuje, ki dosežejo najmanj dvojno kupno ceno in ki so pred današnjim zaprtjem mej prišli tudi v druge dežele monarhije, kjer so bili podlaga dobremu glasu ljutomerskega konja ne samo glede zunanjosti, ampak tudi hitrosti, vztrajnosti in mnogostranske uporabnosti konja. Ravno v zadnjem pogledu je pasma dirkačev nedosežna, ker njegov voljni in dovzetni temperament prekaša pasmo navadne polkrvne pasme.

Dirkač se najlažje navadi na poljska in kmetijska dela, izprežen iz voza za gnoj preleti kilometer za najmanj 30 sekund hitreje, kakor kak drug dober konj; pri galopnih večkratnih dirkah pod sedlom v Ljutomeru so dirkači redno tudi dosegli prva mesta.

Naravnost nedosežen odločilen uspeh pasme dirkačev se je mogel natanko opazovati v naši ljutomerski reji.

Da donesem nekoliko primerov, spominjam na žrebca Browna, ki je z navadno domačo kobilo Minko dosegel kil. čas 1:39. „Elina", ki je kot prvi produkt „Vaselina" nastopila na dirkališču, je dosegla čas 1:41, medtem ko njena mati, kobila „Gidran", ni nikoli dosegla do 3 min. Pri tem Vaselin ni niti čisti dirkač (njegova mati je bila Irlandec), tako, da je dosegla ta rezultat že $^1/_4$ dirkaške krvi. Tudi Nameles, oče toliko dobrih kobil za pasmo dirkačev, ni bil čist dirkač, ker je njegova mati bila polnokrvna. Pogled na dirkalne programe od 10 let kaže relativno neverjetno zboljšanje dela že v prvi generaciji. V drugi generaciji, ali, kjer je mati iz pasme dirkačev, je rezultat že mnogo gotovejši in boljši. Spominjamo na žrebca „Zween", ki je zmagal na Dunaju; na Pino, zmagovalko v prvem štajerskem darilu deželne konjereje v Gradcu; na Valso in Eggo, ki so letos dvovprežno na mehkih tleh prvikrat skupaj vprežene dosegli čas od 1:51, seveda vodene od grofa Jankovicha, ki je obe kobili tudi kupil za 110.000 K. — Egga pa je enovprežno dosegla v istem letu 1:38 v eni turi. Pri tem se ne sme pozabiti, da so se gornji časi dosegli ne od poklicanih vozačev in brez vsakega rednega trainingа na dirkališčih, ki se jih mora ceniti za 6—7 sekund za počasnejše, kot pa prvovrstna dirkališča. Jako zanimivo je proučevati zboljšanje najboljšega časa ljutomerskih konj iz vsakoletno izdane do leta 1883. nazaj segajoče statistike mariborskega dirkalnega društva, ki je že 30 let največji pospeševatelj ljutomerske reje. Od 1883. do 1899. se znižuje skala od 3:13 do 2:00; od tega leta, ko so se pojavili v javnosti prvi produkti, dobljeni po dirkačih, pade čas neposredno na 1:52 in se zboljša polagoma do l. 1914. za celih 12 sekund, t. j. do 1:40 Najboljšo podlago za žrebce-dirkače pa je dal v Radaucu rejeni norfolški žrebec „Radautz".

Rejci dirkačev so se pred več leti združili v eni zadrugi, čiji načelnik je gospod Mihael Filipič, eden najstarejših in najuspešnejših konjerejcev, vseskozi dober strokovnjak za konje. Zadruga vodi posebno knjigo o konjereji. Dirkalno društvo ima načelnika v osebi gospoda Hinka Drvenika, ki si je stekel največjih zaslug posebno za napravo novega dirkališča. Obema imenovanima gre največje priznanje konjerejcev za njiju mnogokrat dokazano požrtvovalnost.

Danes, ko vojno ministrstvo in poverjeništvo izdatno podpirata ljutomersko dirkalno društvo, prvo s 24.000 K, drugo z 8000 K, in ko druga jugoslovanska dirkalna društva, tudi s svoje strani pritegujejo ljutomersko konjerejo k svojim dirkam, je ta konjereja pač zagotovljena za bodočnost. Državni

žrebci-dirkači, ki so bili od leta 1890. postavljeni v Ljutomeru in okolici, so sledeči: Lynwood (imp. amer.); Nameless (domačin); Vaselin (domačin); Tullnerprinz (zmagalec v derbiju, domačin); Bruder Straubinger (domačin); Ideal (domačin); Baldur (domačin); Feniks (domačin Caid); Ezerjo (domačin); Loustic (francoski dirkač).

V zadnjem letu sta se uporabljala za ploditev Bluff (domačin Caid) in licencirani žrebec Otello (domačin), za prihodnjo sezono se je posrečilo gosp. podpolkovniku Ravniharju kupiti na Dunaju 5 letnega žrebca Princ Dillona. Za enega nadaljnega žrebca se vodijo pogajanja. Tudi potom zadruge se je priskrbelo konjerejcem večkrat dobre kobile-dirkačice po primerni ceni, in njihovi produkti so jako zadovoljevali; v l. 1917. in 1918. je začela avstrijska komisija za rejo dirkačev po jako znižanih cenah razdeljevati tudi Ljutomeru kobile-dirkačice, kar pa se je po prevratu naravno prenehalo.

Razen Ljutomera so bile Brežice že mnogo let štacija za žrebce-dirkače, vendar pa se Brežičani navzlic ugodni bližini Zagreba do danes niso mogli povspeti do ustanovitve dirkalnega društva in so tako tamošnji konji-dirkači malo znani. Na veselje so vrli konjerejci od Št. Jerneja, že dolgo znani po svojih odličnih konjih, ustanovili s pomočjo gospoda podpolkovnika Ravniharja istotako dirkalno društvo in bodo prihodnje leto na njih željo dobili tudi žrebca-dirkača; upamo, da bodo s časom stopili v izpodbujajočo konkurenco z Ljutomerom, na katerih stari, čisto kmetski konjereji bodo vsi jugoslovenski rejci toplokrvnih konj našli lep in posnemanja vreden zgled.

Alfred vitez Rosmanit.

Podkev in nje lastnosti.

(Iz knjige „Podkovstvo", spisal živinozdravnik L. Tepina.)

Podkev je umeten, skovan nosilni rob, ki ima namen varovati naravni, roženi nosilni rob pred poškodovanjem ter mu daje trdno oporo. Primerna podkev usposobi konja za vsako delo, ob vsakem letnem času in na vsakih tleh. Iz tega že sledi, da morajo biti podkve različne. Tudi raznolikost kopit, kot posledica raznih nepravilnih staj ter nepravilna hoja zahtevajo razne vrste podkev.

Razen najenostavnejše, gladke podkve, ki je pravilnemu kopitu najprikladnejša, ločimo še mnogo podkev različnih oblik in lastnosti.

Po načinu izdelave ločimo dvoje vrste podkev: kovane podkve, t. j. ročne izdelke ter tvorniške podkve, ki so ali lite, ali pa v modelih stisnjene.

Kovane podkve so izdelane ali iz podkovnega železa ali pa iz zložk, t. j. prevarjenih starih podkev. Podkve iz zložk prekašajo glede trpežnosti one iz podkovnega železa. Podkve iz jekla se le redkokdaj izdelujejo.

Na podkvi razločujemo *sprednji* ali *prstni* del ter dva *kraka*, notranjega in vnanjega. Ploskev, ki leži proti podplatu, imenujemo *zgornjo* ali *podplatno* ploskev, ono, ki se med hojo dotika tal, *spodnjo* ali *talno* ploskev. Poleg teh delov ločimo na podkvi še *notranjo* in *vnanjo obrobno* ploskev *z zgornjim* in *s spodnjim notranjim* ter *z zgornjim* in *s spodnjim vnanjim robom*.

V glavnem ločimo tri vrste podkev: *gladke podkve*, *ozobčane podkve* (podkev z ozobci) in *ozobčane podkve oprimnico* ali *derezo* (derezasta podkev z ozobci).

Po letnem času ločimo podkve v *letne* in *zimske*, po uporabi konj: *podkve za jezdne konje*, *podkve za vprežne konje*, in sicer za lahko in težko vožnjo ter *podkve* za konje *tekače* in *dirkače*.

Oblika podkve mora biti povsem priličena obliki kopita oziroma nos lnega robu, zato ločimo podkve v sprednje in zadnje.

Širina podkve, to je razdalja med notranjim in vnanjim robom, mora biti vobče dvakrat tolika, kot znaša debelost rožene stene z belo črto vred. Potemtakem znaša širina podkve na sprednjem, prstnem delu 18–32 *mm*. Za široka kopita pa je seveda potrebna širja podkev nego za ozka. Ker se debelost rožene stene proti petam zmanjšuje, se morajo tudi kraki proti koncu zoževati. Sprednje podkve se zožujejo polagoma za 4—6 *mm*, pri zadnjih pa se kraki takoj od prstnega dela počenši skujejo ožje. (Slika 1., 2.). Če so podkve preširoke, se med podkev in podplat nabira blato, zemlja in manjši kamenčki, ki lahko povzročajo otiske žilnatega podplata.

Slika 1.

Slika 2.

Debelost podkve se ravna po njeni velikosti, po načinu uporabe konj in lastnostih tal, na katerih se le-ti uporabljajo, ter znaša 8—14 *mm*. Vobče mora biti podkev tako debela, da je konj z zdravimi kopiti, pravilno hojo, ob vsakdanji uporabi ne izrabi pred štirimi tedni. Če bi se vsled vnanjih vplivov (težka vožnja, trda kamenita tla) podkev preje obrabila, jo z uvarjenjem oprimnice ali pri jezdnih konjih in konjih za lahko vožnjo z uvarjenjem jeklene pločice, takozvane zakovice, napravimo na prstnem delu trpežnejšo. *(Slika 3.)*

Slika 3.

Vobče se izdelujejo podkve tako, da so enakomerno debele; izjemoma pa mora podkev (n. pr. gladka, polumesečna podkev) postajati proti koncema krakov debelejša ali tanjša.

Zgornja, podplatna ploskev mora biti popolnoma gladka, njena vnanja polovica pa popolnoma ravna, tako da 1 *mm* čez belo črto popolnoma ravno leži. Notranja polovica je približno za 2 *mm* debelosti posneta, da ne tišči na roženi podplat, zlasti na ploščnatih in polnih kopitih. Na zadnjih podkvah naj bo

podplatna ploskev popolnoma ravna in gladka, ker je podplat zadnjih kopit močno vboknjen.

Zgornja ploskev je napačna, če ni gladka ter preveč ali premalo posneta. Če ni gladka, ne leži enakomerno na nosilnem robu, kruši rog in povzroča celo otiske žilnatih delov. Premalo posneta podkev prav lahko konja obtišči, preveč posneta pa leži samo na vnanjem delu nosilnega robu, ga med hojo vedno potiska na vun ter tako povzroča krušenje roga. Zlasti petna stena pa, ki je nagnjena na znotraj, drsi pri taki podkvi vedno bolj in bolj na znotraj. Na ta način pospešuje taka podkev zoževanje kopita.

Talna ali spodnja ploskev je vobče gladka in ravna; na njej se nahaja reža. Za jezdne konje uporabljamo navadno podkve, katerih notranji spodnji rob je posnet, le prstni ali sprednji del podkve ima običajno širino brez posnetka.

Vnanja obrobna *ploskev* mora biti navzdol nekoliko poševno skovana, tako da se podkev proti talni ploski nekoliko zožuje; le na prstnem delu podkve in na koncu krakov se po navadi obrobna ploskev ne kuje poševno.

Notranja obrobna ploskev je na navadnih podkvah skovana navpično, ne sme pa biti robata. Kraki sirovo izdelanih podkev, katerih konce se kesneje skuje v ozobce, so povsod enako široki, pri gladkih podkvah in pri podkvah z uvitimi ozobci pa se kraki proti koncu — kakor podkev vobče — zožujejo.

Reža je žlebček, ki se nahaja poleg vnanjega spodnjega robu, v njej prebijamo luknje za žeblje. Reža ne sme segati globlje nego do polovice podkvine debelosti ter mora biti zadosti široka, da se glave žebljev toliko v njej pogreznejo, da jih pri pribijanju podkve še kladivo doseže, t. j. da leže v isti ravnini s talno ploskvijo. Podkve brez oprimnice na sprednjem delu v širini 35—45 *mm* nimajo reže, na podkvah z oprimnico pa je ta razdalja še večja. Na prehodu prstnega dela v krake topo, enakomerno široko počenjajoč, reža proti koncema krakov koničasto končuje. Obe ploskvi reže morata biti poševni, in sicer vnanja bolj nego notranja. Oddaljenost reže od vnanjega spodnjega robu, tudi globina imenovana, se ravna po debelosti rožene stene. Vedno pa mora biti reža napravljena tam, kjer je mogoče luknje tako prebiti, da ležijo nad belo črto, kadar položimo podkev na kopito, ne izven ali znotraj nje. Če je reža napačno zasekana, je podkev pravzaprav neporabna. Preveč od vnanjega robu oddaljena reža ima za posledico zakovanje, če pa je reža preblizu vnanjega robu, tedaj smo primorani tudi žeblje zabijati blizu vnanjega robu, vsled česar se rob stene okruši, kar je za kopito silno škodljivo. Preširoke reže glave žebljev ne izpolnijo popolnoma, zato podkev slabše drži. Vrhutega podkve s preširoko ali celo pregloboko režo rade vzdolž reže počijo ter postanejo neporabne.

Posebno važnost je polagati na obliko, velikost, število, razdelitev, globočino in smer lukenj. Ker se moramo z ozirom na te lastnosti lukenj ravnati vedno po kopitu, se luknje šele pred pribijanjem podkve, t. j. med umerjanjem, na topli podkvi prebijajo; zlasti pa zato, ker je za nepravilna, obolela in za kopita z okrušeno steno treba luknje neenakomerno razdeliti.

Vsaka luknja mora imeti tako, lijasto-štirioglato obliko, da žebelj tesno objame; z drugimi besedami: velikost oziroma širine luknje se mora vedno ravnati po glavi žeblja.

Za majhne podkve zadostuje 5 lukenj, medtem ko je treba na večjih podkvah 6, na onih za težke konje — zlasti če imajo oprimnico — celo 7—9 lukenj. Zadnje podkve imajo redno po eno luknjo več nego sprednje, toda le redkokdaj čez 8. Če je število lukenj neparno, tedaj jih je razdeliti tako, da pride na vnanji krak vedno ena več, kakor na notranjega.

Razdelitev lukenj se izvrši na ta način, da prideta obe sprednji, takozvani prstni luknji v početek reže. Na podkvah brez oprimnice naj bodeta za 35—45 *mm* ena od druge oddaljeni, na podkvah z oprimnico pa naj ležita tik nje. Ostale se razdele tako, da ostane vedno zadnja petina podkve brez lukenj. Na vnanjem kraku naj leži zadnja luknja, takozvana vnanja glavna ali petna luknja na početku zadnje petine; na notranjem pa na sprednjih podkvah približno 1 *cm* pred početkom zadnje petine. Na zadnjih podkvah sme biti ta luknja na početku zadnje petine, ker je notranja stena zadnjih kopit močnejša nego sprednjih. Ostale luknje se prebijajo — če le mogoče — v enakih razdaljah med temi glavnimi luknjami.

Razdalja med luknjo in vnanjim robom, t. j. globina, se ravna po debelosti rožene stene. Luknje morajo biti prebite vedno tako, da vodijo na vnanji del bele črte.

Smer lukenj se ravna po strmini stene. Sprednje ali prstne luknje imajo redno poševno smer na znotraj, stranske nekoliko manj in glavne stranske ali petne luknje največkrat navpično.

Če so luknje napačno prebite, tedaj podkev slabše drži. Največkrat so pa slabo prebite luknje vzrok zakovanja. V takem primeru pravimo, „da je konj zakovan že na nakovalu“. Napačne so preozke ali preširoke luknje, ker se v obeh primerih žeblji prav lahko odtrgajo ali pa izderejo. Če je luknja široka, tedaj je glava ne izpolni popolnoma, le klin žeblja tiči tesno v globini ter se vsled tega rad odlomi. Če pa so luknje preozke, tedaj se glave premalo pogreznejo, žebelj se lažje izdere ali odtrga. Tudi je nemogoče v preširoki luknji žebelj dobro pritegniti, ker ga kladivo ležečega pod ravnino talne ploskve, ne doseže.

Nepravilno razdeljene luknje kazijo kovanje in če so posamezni žeblji preblizu skupaj, prav lahko okrušijo rog. Zlasti napačno je, prebijati luknje preveč na zadnjem delu krakov, ker bi potem prišli žeblji v slabo petno steno ter je možnost zakovanja tem večja, čimbolj zadaj se žeblji zabijajo.

Zakovanje pa je največkrat posledica tega, da so luknje preblizu ali predaleč od vnanjega robu prebite. V prvem primeru se mora žebelj preveč poševno nastaviti in prav lahko zgreši pravilno smer; v drugem pa pridejo žeblji na notranji rob bele črte ali celo preko nje. Konja se pa tudi prav lahko zakuje, če niso luknje prebite v pravi smeri z ozirom na strmino rožene stene.

KONJEREJSKE VESTI.

Spuščalni zapisniki in listi. Na odlok poverjeništva za kmetijstvo z dne 11. januarja 1921., štev. 12., se oddajo za leto 1921. lastnikom licencovanih in oskrbnikom državnih žrebcev tiskovine (t. j. spuščalni zapisniki in spuščalni listi) brezplačno. — Poveljstvo drž. žrebčarne.

Spuščalnina za državne žrebce. Vodstvo državne žrebčarne na Selu naznanja konjerejcem in oskrbnikom državnih žrebcev v zasebni oskrbi, da sta konjerejska odseka — prvi in drugi — sklenila sledeče: Vsak oskrbnik državnih žrebcev v zasebni oskrbi ima pravico zahtevati za poskusni skok spuščalnino 10 K (deset kron), ki se odtegne od skočnine, če pusti konjerejec zaskočiti kobilo po žrebcu istega oskrbnika.

Poštnina pavšalirana.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo
Kmetijske družbe za Slovenijo.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 20 K na leto.
Posamezna številka stane krono.
Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nasledn[illegible] cenah: [illegible] na pol strani 600 K, na ¼ strani 300 K, na ⅛ strani 150 K, na [illegible] strani 100 K, na ¼₈ strani 50 K. Vsaka beseda v „Malih naznanilih" stane 80 vin. najmanj pa skupaj 12 K.

Urejuje [illegible] ožba Kmetijske družbe za Slovenijo; [illegible] nika naslednikov.

Vsa pisma, [illegible] in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2. Ljubljana, 1. februarja 1921. Letnik XXXVIII.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 80 vinarjev, denarju ali znamkah najmanj pa skupaj K 12·— sicer se naznanila ne objavijo.
Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Mlinske kamne, sekane iz najboljše bele, ostre skale, trde in srednje od 40 do 100 *cm* široke, po naročilu tudi večje, izdelujem sopet in prodajam po najnižjih cenah s pismeno garancijo. Leskovšek Anton, posestnik in kamnosek, Sv. Jurij ob južni železnici pri Celju. 60

Važno! Čepeljne, slamoreznice, trijerje, fino strojno olje, cement-portland za napravo strešne opeke in belo sol nudi najceneje tvrdka Anton Kaiman, v Škofji Loki. 415

Pomoč v gospodinjstvu. Kateri velepo-sestnik z večjega posestva bi me hotel sprejeti za nekaj mesecev v učenje gospodinjstva oziroma po učenju bi ostala kot pomoč v gospodinjstvu naj blagovoli svojo ponudbo poslati pod šifro „Primorka" na uredništvo Kmetovalca. 430

Hraste stoječe ali posekane, kakor tudi hlode, kupim vsako množino. Les mora biti čist brez grč. Ponudbe ter pogoje je poslati na Franjo Repič, sodarski mojster Ljubljana, Trnovo. 438

Najboljše apno in portland cement dobavlja najceneje na vse postaje od G. Radgone do Ljutomera, v D. Lendavo, pa tudi na vse druge postaje. Tvrdka V. Bratina Križevci pri Ljutomeru. 12

Naprodaj so cepljene trte sledečih vrst: Veliki rizling, Žlahtnina (Gutedel), Beli rafol. Proda se tudi več tisoč lepih belo vkoreninjenih Šmarnic (sebstträger) in vkoreninjenih divjakov. Cena po dogoru. Franc Zelenko. trsničar, Vadol 59. p. Juršinci pri Ptuju. 16

Cepljene trte. Kakor vsako leto ima tudi letos večje množine vseh najbolj priporočljivih vrst in jamčeno je na amerikanskih podlagah in križankah cepljenih trt, dobro zarašenih in vkoreninjenih. Ne zamudite jih naročiti, ker bodo spomladi gotovo zmankale, pri I. štajerski trtorejski zadrugi, p. Juršinci pri Ptuju. 25

Prvovrstno sadno drevje: voščenke. Ananas, Kanadka, Bobovec in druge dobre vrste ter nekaj moštnic ima tudi letos naprodaj kmetijska šola na Grmu, p. Novomesto. Cena jablanam 12 K, hruškam 15 K za drevo. 26

Čebelarji! Proda se radi opustitve čebelarstva razno čebelarsko orodje, več praznih panjev kranjičev Gerstung in Kunschak. Cena po dogovoru. Poizve se v trgovini Dunajska cesta 10. Ljubljana. 27

Pozor mlinarji! Ravnokar došla prvovrstna volnena in sviljena mlinska sita (pajkeljni) vseh vrst. se dobe v trgovini Avgust Čadež, Ljubljana, Kolodvorska ulica 35. naproti stare Tišlerjeve gostilne. 28

Prodam 600 *l* tepkovca. Cena po dogovoru. Anton Grum, Mali Lipoglav 10. p. Šmarje - Sap. 29

Naprodaj imam lepo, še ne oplemenjeno telico, čiste simentalske pasme, 8 mesecev staro. Alojz Vehovec, Žužemberk. 30

Ženitna ponudba!

Gospodična iz ugledne družine z lepim premoženjem v vrednosti 400.000 K, želi znanja s solidnim gospodom, ki ima veselje do gospodarstva in kakega podjetja. Tajnost strogo zajamčena. — Le resne ne anonimne ponudbe s sliko naj se naslovijo na upravništvo „Kmetovalca" pod naslov: „Srečna bodočnost" do 7./II. 1921. 31

Dve dekli in fanta 12 — 18 let starega, sprejmem v službo na kmetijo. Ponudbe na Ivana Silbar, Mišače 3, p. Podnart. 32

Išče se gospodična poštena, pridna, gospodinstva in kmetijstva popolnoma vešča za veleposestvo samskega g. dr. profesorja. Ponudbe sprejema uprava lista. 33

Iščem službe kot mlekar, grem tudi na kako posestvo kot majer, svajčar, sem oženjen, z večletno prakso po raznih mlekarnah, z najboljšimi spričevali, sem vešč vsega v to stroko spadajočega dela nastopim lahko s prvim aprilom. Ponudbe sprejema uprava „Kmetovalca". 34

Upravnik zmožen poljedelstva, živinorejstva, vinorejstva in vrtnarstva ter tudi pri poljedelskem delu pomaga se sprejme na veleposestvu Ed. Suppanz, Pristava. 35

Kmetijska družba za Slovenijo

priporoča udom

za spomladno gnojenje

iz svoje zaloge v Ljubljani

kostno moko
surovo in razklejeno
kajnit
superfosfat
apneni dušik
kalijeva sol

po izvirnih cenah, ki so razvidne iz družbenih vesti tega lista. Tvornice so cene znatno zvišale, družba pa bo naročitve, ki jej pravočasno dohajajo,

še po starih cenah

izvršila. 10

Kmetovalci

ne zamudite prilike!

Nihče naj ne odlaša z naročanjem da spomladi, ko bodo gnojila zopet dokaj dražja.

Vinometre »Bernadot« — Asbeste bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sode bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1.

Umetna gnojila

kalijeva sol, kostna moka, kostni superfosfat i. t. d.

dobavlja najkulantneje

Vinko Vabič

ZALEC, Slovenija.

(100)

Zahtevajte ponudbe na vagonske, polvagonske in manjše množine!

Iščem posestvo, malo ali srednje, za več let v najem. Nudim kavcijo. Ponudbe na August Kikl, Hardek, pri Ormožu. 36

Cementne strešne odkc. 1500 komadov, proda Sodja Franc, vas Ribno, p. Bled. 37

Brek za dvanajst oseb, v dobrem stanju se radi selitve proda po ugodni ceni. Poizve se v upravništvu „Kmetovalca" 38

Vodovodne cevi v premeru 1 cole in 1¼ cole oddajam v velikih in tudi v najmanjših množinah, po prav nizkih cenah. J. Raztoršek, Smartno pri Litiji. 39

Proda se mlatilnica na vrtilni pogon (gepelj). Natančneje se izve pri Antonu Činkole, Lakenc, št. 3. pri Mokronogu. 40

Prodam mlatilno garnituro z 3 HP benc. motorjem in mlatilnico z slamotresnikom. Cena nizka. Natančnejše podatke daje lastnik M. Herga, Sv. Lenart pri Veliki Nedelji. 41

Strešne opeke kakršnekoli vrste (tudi če v dobrem stanju že rabljene) kupim takoj 5 do 7000. Kupim tudi lahko žagno opremo. Cene se naj pošiljajo na Ivan Guzej, pos. Bukova vas, pošta Meža ob Dravi. 42

Kupim brejo kozo sanske pasme ne čez dve leti staro. Henrik Franzl, Ljubljana, Privoz 17. 43

Tri koze dobre mlekarice, proda Jakob Lezat, Smokuš št. 26, p. Žirovnica. 44

Dobro molzno kravo simodolske pasme, kupi oskrbništvo Predvor pošta Tupališče pri Kranju. Istotam se kupijo lepe kure. 45

Ste prezeč občutljivi za mrzli zrak? Vsakovrstne bolečine se takoj pojavijajo? Slabost? Oj, kako tu ublažujejo bolečine in utrjujejo telo masaže s Fellerjevim pravim Elza fluidom! 6 dvojnatih ali 2 veliki špecijalni steklenici 42 K. Državna trošarina posebej.

Potrebovali bi odvajajoče, želodec okrepčujoče sredstvo? Poslužite se Fellerjevih pravih Elza-krogljic! 6 škatljic 18 K. — Omot in poštnina posebej. — *Eugen V. Feller, Stubica donja, Elza trg br. 333, Hrvatska.* F10.

Kupujem

vedno in v vsaki množini po najvišjih cenah:

Brinjevo olje, suhe gobe, fižol in druge deželne pridelke.

Nudim najnižje:

Kavo, olje, riž, sveče, moko, vžigalice, pravo slivovko ter razno drugo blago. (77)

M. RANT,

Kranj,

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

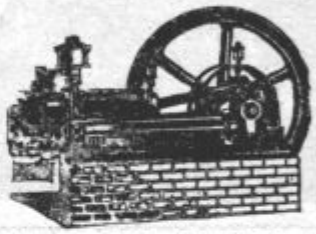

Velika zaloga vsakovrstnih poljedelskih strojev (5)

iz najslovitejših tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „Welsia

Tovarna strojev in livarna železa in kovin

K. & R. JEŽEK,

Maribor,

Aleksandrova cesta 51

ima na skladu bogato zalogo strojev in orodja za obdelavanje zemlje, sejalnih in kosilnih strojev, poganjalnih strojev, mlatilnic, čistilnic, strojev in pristrojev za pripravljanje živinske krme, **grozdnih in sadnih mlinov, grozdnih in sadnih preš,** sesalk, črpal, okrožnih žag.

Benzinovi motorji in motorji na sesalni plin. (16)

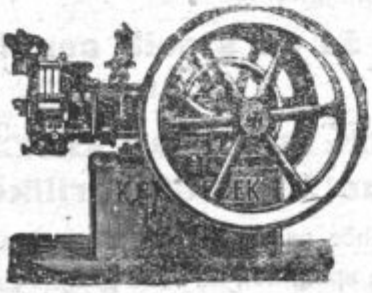

Popolne opreme opekarn, šamotnih tovarn in tovarn za cement, mlinov in žag.

Valcove stolice za zdrob in ploho mletje. — Transmisije.

Odlitki iz železa in kovin po lastnih in tujih kalupih (modelih).

Sprejema kmetijske stroje v popravilo.

Družba

„IMPEX"

Ljubljana,

Krekov trg št. 10

kupuje

vse vrste klavno živino in prašiče

po najvišji ceni. 19

Primešaj krmi Mastin!

V zmislu odloka deželne vlade za Kranjsko v Ljubljani z dne 18. julija 1899., št. 10.595, ki mi ga je mestni magistrat ljubljanski izporočil dne 28. julija 1899., št. 25.255, smejo dietično sredstvo **Mastin**, redilni prašek za prasiče in za vsako živino, lekarnarji, trgovci, drogisti in kramarji prosto prodajati. Mastin je kot prosti obrtni predmet oglašen. V Ljubljani, dne 3. avgusta 1900., mag. opr. št. 28.261.

Ako se Mastin pri Vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem ga naročite po pošti. 5 zavojev Mastina K 50 poštnine prosto na dom. (3)

Mazilo zoper garje

(naftomazilo) uniči pri ljudeh garje, ušaj, srbečico, kožne bolezni, izpuščaje. Pri živini uniči garje. 1 lonček po pošti K 15·—.

Lekarna Trnkóczy

Ljubljana, Slovenija. Zraven rotovža.

DRUŽBENE VESTI (nadaljevanje).

Zenostavitev blagovnega prometa. Ude v okoliših Maribora, Ptuja in Celja uljudno prosimo, da naročajo odslej vse tu objavljene kmetijske potrebščine potom načelništev kmetijskih podružnic v teh centrih. Na podlagi došlih naročb bodo podružnice *skupno* naročale in vzele gotove predmete na svojo stalno zalogo, druge pa jim ne bo treba šele iz Ljubljane poslati, temveč se jim lahko odpremijo ceneje naravnost iz tvornic.

Drevesne škropilnice na prevoz, razne kakovosti na izbero po različnih cenah.

Gumijeve cevi za trtni škropilnice itd. meter po 28 K.

Kalijevo sol z 41 % čistega kalija bo dobiti v prihodnjih mesecih v celih vagonih v vrečah po 50 *kg* po 280 kron sto *kg* franko Spilje, v nadrobni oddaji pa po 320 kron iz Ljubljane v papirnatih vrečah. V jutastih vrečah po K 345·— sto *kg*.

Kose. Družba bo pričetkom 1921. leta zopet oddajala udom kose iz dobrega štajerskega jekla, in sicer 65, 70 in 75 *cm* dolge, takozvane »kranjske« oblike. Cena kosam bo od 50 do 53 kron za komad. Če bi se zglasilo kaj naročnikov za kose, srpe in reznice tržiškega izdelka, potem jim družba lahko tudi te po izvirnih cenah iz tržiške tvornice F. Kajetana Ahačiča priskrbi. Te domače kose so zelo močno izdelane izdelane iz najfinejšega jekla in so osobito po goratih krajih jako priljubljene.

Kostni superfosfat po K 380·— sto *kg* z vrečami vred.

Lanene tropine z 38 do 42 odstotki beljakovin in maščobe stanejo 600 kron sto *kg* iz ljubljanske zaloge. Naročniki naj po možnosti dostavijo svoje vreče v zameno.

Lopate, komad po K 35·—.

Mlečne cevi iz kosti štev. 4561 po K 1·40.

Modra galica po K 24·— *kg*. Cena velja gl. razglasa le za skupna naročila.

Rafija, majunga extrissima, priporoča družba vinogradnikom v pravočasni nakup za ceno po K 45·— *kg*. To blago je že tukaj, vendar pa je razpoložljiva množina le majhna in spomladi bo bržda zopet hudo pomanjkanje. Ta rafija je res tako prvovrstna, da nadkriljuje za najmanj 50 odstotkov vse, kar se nam je doslej ponujalo. Podružnicam v vinorodnih krajih bi priporočali nakup originalnega omota, ki tehta okoli 100 kilogramov in ki naj bi ga v svojem okolišu udom na drobno razdelili.

Razklejena kostna moka 30—33 % fosforove kisline v vrečah po 100 *kg* z vrečami vred K 260·—

Seme krmilne pese, pristno severonemško blago, rdečo in rumeno mamutovko ali ekendorfovko po K 32·— *kg*, v celih vrečah po 50 *kg* po 30 K *kg*.

Semensko deteljo, i. s. nemške lucerne kakor tudi domačo bo družba spomladi oddajala svojim udom. Oddajala bo samo najskrbneje čiščeno seme, ki bo preiskano po Državnem preizkuševališču v Ljubljani. Vreče po 100 *kg* bodo opremljene v izvirnimi plombami tega zavoda, pa tudi za nadrobne pošiljatve prevzame družba vsa jamstva glede čistosti in brezpredenič nosti.

Cene za semensko deteljo so naslednje:

domača detelja v celih vrečah po 100 *kg*	K 50·— *kg*
« » v nadrobni oddaji	K 56·— »
seme lucerne v celih vrečah po 100 *kg*	K 56·— »
« « v nadrobni oddaji	K 62·— «

Pri nadrobni oddaji se računi posebej še poštnina in vrečico ali zavitek.

V zalogi bodo naslednje vrste:

bela detelja, znamke *U* 90/90	60.— K za *kg*
travniška bilnica, vzor 1314 — 84/75	50.— » » »
brezpredenični mačji rep, vzor 1213	36.— » « «
travniška latovka, vzor 87	40.— « » »
pasja trava, vzor 147	38.— « » «
pokončna stoklasa, vzor 1550 — 95/80	22.— « « »
angleška ljulika, « 1723 — 96/85	28.— » » «
angleška ljulika, » 1726 — 50/80	22.— » » «
laška ljulika, » 1334 — 97/94	26.— » » »
prvovrstna travniška mešanica, vzor 1883	28.— » » »
esparzeta, španska detelja, neluščena	24.— » » »

Poštnino in vrečice je plačati posebej.

Surova kostna moka po K 200·— za sto *kg*, z vrečami vred.

Skropilnice. Naša družba je prejela iz Italije pakrene trtne škropilnice najboljšega sistema. Komad stane 950 kron. Vinogradniki naj škropilnice brez odloga naročijo, ker je zaloga le majhna.

Tobačni izvleček v posodah po 50 *kg* 440 K za posodo. V manjših množinah tega sredstva družba ne oddaja, vsled česar naj udje potom podružnic *skupno* naročajo.

Trtne škropilnice. Družba je prejela sedaj tudi iz Nemške Avstrije nekaj kompletnih trtnih škropilnic zoper peronosporo čiste medeninske pločevine z znamko B pa po 800 kron za komad v orig. zabojih, ki se ne računijo posebej. Količina je majhna, vsled česar se bodo morale upoštevati le prve naročitve.

Vile, komad po K 30·— in K 35·—.

Vinometri po K 50·— za komad.

Vreče. Pri pošiljatvah vreč je na spremnici natančno navesti zakaj so vreče ali če jih dotičnik vrača.

Zdrobova moka, (Brechermehl) 20 % fosforove kisline 5 % dušika K 260 za sto kg. z vrečami vred.

Železninske potrebščine. Opozarjamo ude da smo pravkar prejeli iz jeklarne v Ravneh nekaj železnega orodja. Izdelki so vseskozi jako močne, dobre kakovosti, in jih družba oddaja udom vsekakor ceneje, nego si jih morejo drugod nabaviti. Vile z tremi rogljami so po 30, z štirimi rogljami po 35 kron, in lopate po 35 kron komad. Ker je zaloga le majhna, naj udje takoj naročijo.

Živinsko sol. Družba je prejela iz Solnograda nekaj vagonov živinske zdrobljene soli. Ta sol bo stala zbog visoke monopolne takse in davka na poslovni promet okoli 600 kron sto *kg*. Prijave se sedaj sprejemajo.

Zveplalniki. Družba je prejela iz Italije ročne žveplalnike. Komad stane 250 kron

Zveplenokislo glino namesto galuna, kot dodatek galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja 2 K 40 h kilogram. Izkušnje so pokazale, da lehko brez škode za učinkovitost primešamo galici polovico *žveplenokisle gline* in si na ta način prihranimo polovico galice. Mesto treh ali dveh kil vzamemo na sto litrov vode le poldrugo ali eno kilo galice in ravnotolko gline, apna pa kakor navadno, uspeh bo sigurno popolnoma isti, kakor ob polni množini galice. Zveplenokislo glino je treba pri družbi takoj naročiti.

Zveplo žvepelne ploščice ali žvepleni nabiček na juti za žveplanje sodov, najboljše, brez arzena po 28 K kron kilo.

Žveplo, Floristella, 10 K *kg*, ventilirano dvoj. raf. po 11 K *kg*, ventilirano, mešano z 3 % galice 12 K *kg*,

Pobiranje udnine. Častita načelništva podružnic se ponovno naprošajo, da skušajo po možnosti pobrati udnino še od zamudnikov terjalnih pisem, ker bi to obremenilo račun za izdajo lista zopet za več tisoč kron. Podružnice pridrže pri nabrani udnini od vsakega uda po 4 K, ako izterja družba sama udnino, pa podružnicam ta znesek odpade. Končno opozarjamo častita načelništva podružnic, da ne sprejemajo udov od sosednjih podružnic. Udje morajo biti in ostati vpisani vedno pri isti podružnici v kateri podružnični delokrog spadajo. Če se pa že mora kakega uda prepisati, pa ta **ni novi član,** ampak stari član in se mora sosednjo podružnico o tem obvestiti, da ga iz svojega imenika izbriše.

Ponudite vse neporabno

zlato in srebro,

stari denar, tolarje, srebrnike, zlatnike i. t. d., 9

ker Vam vse to leži doma v shrambi brezobrestno tvrdki **zlata** in **srebra**

I. Augustin, Dunajska cesta 36.

Najstarejša hranilnica v Sloveniji

KRANJSKA HRANILNICA v Ljubljani

ustanovljena leta 1820

sprejema hranilne vloge proti

3%

obrestovanju in dovoljuje hipotečna posojila po

4 1/2 %

S hranilnico sta zvezana Kreditno društvo in starostna hranilnica za posle in delavce.

Hranilnica je sirotinskovarna in jo nadzoruje deželna vlada za Slovenijo.

Rezervni zakladi znašajo približno

8 milijonov kron.

Čisti dobiček je, v kolikor se ne porabi za okrepitev rezervnih zakladov, po pravilih določen v pospeševanje občekoristnih naprav in podjetij na Kranjskem. (1)

Za te svrhe se je doslej darovalo 8,698.000 kron.

Pismene pošiljatve je nasloviti na Kranjsko hranilnico v Ljubljani, Knafljeva ulica štev. 9.

Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejeno zavezo

vabi

na

XIII. redni občni zbor

ki se vrši

v četrtek 17. svečana 1921 ob pol 3 uri popoldne v zvezini pisarni v Ljubljani, Janez Trdinova ulica št. 8.

SPORED:

1. Nagovor predsednika.
2. Čitanje zapisnika prejšnjega občnega zbora.
3. Poročilo načelstva.
4. Poročilo nadzorstva.
5. Potrdilo bilance za leto 1920 obračun za leto 1920 in proračun za leto 1921 ter razdelitev čistega dobička.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Opomba. V Slučaju nesklepčnosti prvega vrši se pol ure pozneje drugi občni zbor na istem mestu s prvotnim sporedom, ki sklepa brezpogojno. — Računski zaključek je članicam od 1. svečana 1921 v zvezni pisarni na vpogled. (13

Iv. Jax in sin

Dunajska cesta št. 15, Ljubljana.

šivalni stroji in stroji za pletenje.

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu Ustanovljena l. 1867. (17)

Vezenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji **„ADLER“**

Ceniki zastonj in franko.

Kolesa iz prvih tovarn:

Dürkopp, Styria, Waffenrad.

Vabilo

na

XXI. redni občni zbor

Zadružne tiskarne v Ljubljani

registrovane zadruge z omejeno zavezo

ki se vrši

v soboto dne 26. februarja 1921 ob 4. uri popoldne v pisarni Zadružne tiskarne na Dunajski cesti štev. 7.

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta in nadzorstva.
2. Potrjenje letnih računov in bilance za l. 1920.
3. Sklepanje o porabi čistega dobička.
4. Volitev sedem članov upravnega sveta.
5. Volitev treh članov nadzorstva.
6. Slučajnosti. (12)

Upravni svet.

Lepo

posestvo

hiša s gospodarskimi poslopji, zidani, z opeko kriti, lepi, izvrstni z več prostori, 17 oralov dobre zemlje, njiva, travniki, gozd in sadonosnik skupaj z več sto najboljših sadnih dreves. K temu spada 4 goveda, vozovi, stroji in krma. Glavna cesta 1/2 ure od cerkve, šole, 1 1/2 ure od gradu.

Cena 320.000 kron.

Več pove (18)

Franc Podlipnik,

posestnik, Tezno 87., **Maribor.**

Zopet nekaj za Vas!

Muči li Vas glavobol? Trganje po udih? Giht in revmatizem? Prehlajenje? Nespavanje Nervoznost?

Poizkusite tudi Vi Fellerjev pravi Elsa Fluid. Čudili se bodete in hvalili Fellerjev Elsa Fluid kot dobrega prijatelja v hudih časih! 6 dvojnatih ali 2 velike specijalne steklenice 42·— K. Revma prašek in tablete zoper revma 15·— K. Aspirin praški 15·— K.

Ali kašljate?

Sluz odstranjuje in kašelj tolaži Zagorski prsni sok 9·— K. Hegap'očice (prsne pastilje zoper kašelj) 7·50 K. Bonboni iz slada in tropina od 3·— K naprej. Prsni čaj proti kašlju 8·— K. Fiskerski prah 8·— K. Guajakol sirup na zdravniški predpis 40·— K. Lipov čaj 8.— K.

Glavobol?

Ravno tako pripraven, kakor zanesljiv v uporabi je Fellerjev mentolni črtnik „Elsa“ 12·— K. Prašek zoper glavobol 15·— K. Kinin prašek, prašek zoper mrzlico 30·— K.

Zobobol?

Zobne kapljice 5·— K. Zeleno olje 30·— K. Ocesna voda 5·— K.

Srbečica, garje.

Mazilo zoper garje 12·— K. Naphtolno mazilo 16·— in 20·— K. Žveplj'eno mazilo 12·— K. Vsa ostala mazila kakor Cinkovo mazilo, belo svinčeno mazilo, aromatično mazilo, lavorovo mazilo v škatljah po 3·—, 7·— in 12·— K. Mazilo za rane 15·— K. Otročje mazilo in kafrni cvet 12·— in 60·— K. Mazilo zoper ozebline 15·— K. Diahilon obliž, repni obliž, 2·— in 4·— K. Cvet in mazilo zoper golšo 15·— K.

Zdravila za živino.

Živinski prah 1 škatlja 7·50 K. Mazilo za konje 25·— K. Arnika 6·— in 30·— K. Grenka sol 3·— K. Kreolin 15.— K. Terpentinovo olje 3·— in 30·— K. Gosti terpentin 5·— in 10·— K. Mazilo zoper uši 3·— in 12·— K.

Pri vprašanju

naj se prilože poštne znamke za odgovor

Ali Vam želodec ni v redu? Težka prebava? Nimate teka?

Oj, kako bodete zadovoljni če poizkusite Fellerjeve prave Elsa-kroglice! Te so resnično dobre! 6 škatljic 18·— K. Sagrada Barber 12·— K. Želodec okrepčujoča švedska tinktura 20·— K. Balsam in Življenski esenc 6·— K. Pravi Seehoferjev balsam 15·— K.

Za prebavo!

Prebavni prašek 4·— K. Soda bicarbonica 3·— K. Otvarjajoča želodčna sol 6·— K. Karlsbadska sol 6·— K. Regenerol znamka „Hega“ (fiziologiške soli po prof. Neusser-ju 1 škat ja 25·— K. Najfinejše ricinovo olje 6·— in 30.— K. Tamarinden pastilje 2·50 K. Čaj za čiščenje krvi 8·— K. Senesbleter in Muterbleter od 3·— K naprej.

Slabokrvnost?

Tekoči železni ekstrakt 20·— K. Železni albuminat 40·— K. Na zdravniški predpis Arsoferrintektolettes iz lekarne k sv. Duhu na Dunaju 25·— K. Hegaferrin 45·— K. Apneni železni sirup 20·— K. Blaudtektolettes 15·— K. Pravo najfinejše ribje olje „Elsa“ 85·— K.

Sredstvo zoper gliste!

Elsa glistovni sladkorji 1 vrečica 7·50 K, sladkano ali čisto glistovno seme na tehtnico od 4·— K naprej.

Proljev, diareja?

Bastlerjeve kolera kapljice 15·— K. Krcne kapljice 10·— K, Cimetove kapljice, Melisov cvet, Kamilčne kapljice, Kimlove kapljice, Prominčeve kapljice, Baldrian kapljiče, Hoffmanove kapljice mala steklenica 6·— K, velika 30·— K. Bobove kapljice (Bibergeiltropfen) za žene 30·— K.

Državna trošarina

se računa pri alkoholnih preparatih posebno, ampak samo po lastnem strošku.

Omot in poštnina

so računa posebno, toda najceneje. Priporoča se več nac krat naročiti, kajti stroški na več robe razdeljeni, manj znašajo.

Naročila se adresirajo na:

EUGEN V. FELLER, lekarna,

Stubica Donja, ELSA TRG br. 333. — Hrvatska.

Vabilo

na

redni občni zbor

Mlekarske zadruge na Skaručni,

registrovane zadruge z omejenim poroštvom, ki se bode vršil

v nedeljo dne 13. svečana 1921 ob 2. uri popoldne v gostilni Seršen na Skaručni

s sledečim sporedom:

1. Poročilo načelstva o poslovnem letu 1920.
2. Poročilo nadzorstva in potrjenje letnega računa.
3. Čitanje revizijskega poročila in ukrepi vsled istega.
4. Volitev načelstva (7 članov)
5. Volitev nadzorstva (6 članov)
6. Slučajnosti. (14)

Skaručna, dne 26. prosinca 1921.

Načelstvo.

Pirelli & Comp. D. D.

: : MILANO : :

Najbolja (15)

gumija za cijepljenje vinove loze „EXCELSIOR“

Glavno zastupstvo za Jugoslaviju

BERTHOLD NEUMANN

veletrgovina kolonijalne robe

Zagreb

Ilica 73/I. kat.

Telefon: 277.

Brzojavi: Engros.

Konjske odeje

v veliki izberi od najcenejših do najfinejših priporoča

A. & E. Skaberne

veletrgovina z manufakt. blagom

Ljubljana,

Mestni trg št. 10,